

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Vliv kurdské menšiny na úroveň bezpečnostní a politické stability Turecka

Bakalářská práce

Autor: Veronika Štěpáníková

Vedoucí práce: Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.

Brno, 2014

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a všechny použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby byla moje práce zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně, dne

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Zbyškovi Koreckimu Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, za jeho čas, ochotu, cenné rady a připomínky, které mi při jejím zpracování poskytl. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za jejich pomoc a podporu.

Abstrakt

ŠTĚPÁNÍKOVÁ, V. Vliv kurdské menšiny na úroveň bezpečnostní a politické stability Turecka. Bakalářská práce. Brno, 2014.

Cílem této bakalářské práce je analýza dostupných zdrojů publikovaných národními a nadnárodními organizacemi, které řeší problematiku kurdské menšiny a její vliv na bezpečnostní a politickou stabilitu Turecka. Změna úrovně stability a bezpečnosti je analyzována na základě měnící se intenzity počtu útoků a obětí v průběhu aktivity Strany kurdských pracujících. Problematika kurdské menšiny je shrnuta pomocí metody SWOT. Její výsledky napomáhají k vytvoření predikcí a návrhů budoucích řešení.

Klíčová slova: Kurdové, Turecko, národ, menšina, lidská práva, politická práva, bezpečnost, terorismus

Abstract

STEPANIKOVA, V. Influence of the Kurdish minority on political and security stability in Turkey. Bachelor thesis. Brno, 2014.

Aim of this bachelor thesis is to analyse available sources, published at the level of national and international organizations discussing the Kurdish minority problematics and its influence on security and political stability of Turkey. Changing levels of stability and security is analysed by amount of attacks and victims during activity of The Kurdistan Worker's Party. Problematics of the Kurdish minority is summarized using the SWOT analysis method and its results help to create predictions and suggestions for future solutions.

Key words: Kurds, Turkey, nation, minority, human rights, political rights, security, terrorism

OBSAH

1	Úvod.....	8
1.1	Cíl a metodika práce	9
1.1.1	Cíl práce.....	9
1.1.2	Metodické ukotvení práce.....	9
1.1.3	Omezení práce	9
2	Teoretická část	10
2.1	Definice státu a jeho funkcí.....	10
2.2	Lidská práva	11
2.2.1	Základní práva menšin.....	12
2.2.2	Politická práva menšin.....	12
2.3	Bezpečnost.....	13
2.3.1	Válka a další bezpečnostní hrozby.....	14
2.3.2	Teroristické a radikální organizace.....	15
2.3.3	Vznik Turecké republiky a kurdská osvobozenecská hnutí	17
3	Analytická část.....	22
3.1	Analýza menšin v Turecku	22
3.1.1	Menšiny v Turecku	22
3.1.2	Postavení kurdského národa v Turecku	24
3.2	Analýza práv menšin v oblasti politické aktivity	25
3.2.1	Vývoj politických stran v Turecku	26
3.2.2	Pravidla politické soutěže	26
3.2.3	Politické strany v Turecku	27
3.2.4	Výsledky posledních tří parlamentních voleb	29
3.2.5	Kurdské politické strany	32
3.3	Protiturecké aktivity Kurdů	33
3.3.1	Počet povstání	33

3.3.2	Počet mrtvých a zraněných při teroristických útocích	37
3.3.3	Cíle kurdských teroristických organizací	38
3.3.4	Změna úrovně bezpečnosti podle vybraných faktorů.....	40
3.4	SWOT analýza	43
4	Návrhová část	47
5	Závěr	49
6	Summary.....	52
7	Bibliografie.....	53
8	Seznam použitých zkratk	58
9	Seznam grafů, tabulek a obrázků.....	59

1 ÚVOD

V současné době média poskytují stále více informací o Kurdech. Zvláště diskutovaná je otázka boje syrských Kurdů proti nově vzniklé a velmi radikální teroristické organizaci zvané Islámský stát. Na jedné straně se Kurdové považují za spojence západu v boji proti této organizaci, na straně druhé jsou některé jejich politické strany považovány za teroristické organizace a jakákoli spolupráce s nimi je nelegální. Na seznamu teroristických organizací se objevuje i Strana kurdských pracujících (dále jen PKK), jež přes tři dekády ohrožovala bezpečnost Turecka.

V práci jsou na základě analýz provedených metodami indukce a dedukce predikovány předpokládané směry vývoje kurdského zapojení do politického a bezpečnostního systému v Turecku. Dnešní Turecko je etnicky velmi pestré území. Nejvýznamnější etnickou skupinou v Turecku jsou právě Kurdové, kteří kromě Turecka obývají ještě další tři státy: Irák, Irán a Sýrii. Kurdové jsou prezentováni jako nejpočetnější národ světa bez vlastního státu. Území, jež osidlují, nazývají Kurdistán. (Kubálek, 2002)

Turečtí Kurdové obývají dvě hraniční provincie na jihovýchodě země. Jedná se o Východní a Jihovýchodní Anatólii, jimž dominují hornatá údolí, rozprostírající se u pohoří Taurus. Kurdové jsou proto označováni jako „horští Turci“. Velká část kurdské komunity žije kvůli nuceným přesunům i ekonomické migraci v jiných regionech Turecka. Z hlediska fyziologických znaků se od Turků odlišují zejména tmavší barvou pleti. (Čapek, 2012, s. 18) Kurdové si uvědomují svoji odlišnost z historického, kulturního a jazykového hlediska. Jejich přesvědčení o výjimečnosti vlastní kultury je velmi silné. Došlo-li v historii k popření či omezení jejich identity, bezprostředně následovaly snahy o osamostatnění či o autonomizaci. Důsledkem bylo omezení lidských práv Kurdů, jež vedlo k radikalizaci a k vzniku osvobozeneckých hnutí. Mezi nejradikálnější patří hnutí vedené PKK.

Významným impulsem pro studium kurdské problematiky byl můj pobyt na zahraniční stáži v Turecku.

1.1 Cíl a metodika práce

1.1.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je popsat a analyzovat vliv kurdské menšiny na politickou a bezpečnostní stabilitu Turecka s využitím vybraných vědeckých metod. Objektem výzkumu je kurdské obyvatelstvo, sídlící v oblastech Jihovýchodní a Východní Anatólie v Turecku. Práce byla zpracována za účelem analýzy vztahu turecké vlády vůči Kurdům a analýzy politické situace v regionu s důrazem na zapojení kurdské menšiny do politického dění. Nedílnou součástí práce je analýza bezpečnostní situace v regionu, kterou negativně ovlivňují časté výboje Kurdů.

1.1.2 Metodické ukotvení práce

Hlavními metodami, jež byly využity při zpracování, je analýza, indukce, dedukce a historicky komparativní metoda. Data vyplývající ze statistik byla modelována prostřednictvím tabulek a grafů. Předkládaná práce využívá také teorii uznání státu, která je velmi důležitá zejména v mezinárodních vztazích. Pomocí analýzy SWOT byl zhodnocen a predikován budoucí vývoj dané problematiky.

Informace, jež byly využity pro zpracování této práce, pocházejí zejména z knih, elektronických zdrojů, odborných i novinových článků a publikací.

1.1.3 Omezení práce

Práce je limitována diverzifikací zdrojů a rozdílnými vstupními informacemi. Velmi odlišné jsou například údaje z dostupných tureckých zdrojů v porovnání s údaji z kurdských zdrojů. Práce se zabývá stupněm stability pouze podle vybraných ukazatelů. Ostatní indikátory nejsou hodnoceny, což může celkové údaje o stabilitě zkreslit.

2 TEORETICKÁ ČÁST

Následující kapitola je podkladem pro analytickou část práce. Analyzuje základní pojmy, které jsou rozděleny tří kapitol a osmi podkapitol. Důležité je především vyjádření definice národa, menšiny, bezpečnosti, vymezení stupně bezpečnosti a dalších stěžejních pojmů. Důraz je v práci kladen i na upřesnění bezpečnostní terminologie, k níž patří válka, terorismus a guerilla. Teoretická část mimo jiné analyzuje historii kurdského národně osvobozenického hnutí až do vzniku PKK.

2.1 Definice státu a jeho funkcí

Podle dostupných definic je možné charakterizovat stát například dvěma následujícími způsoby. Může představovat konkrétní zemi na geografické mapě světa či abstraktní organizaci, ve které se sjednocují lidé. (Klíma, 2006, s. 20) K pojmu stát se úzce váží pojmy národ, národnostní menšina, etnikum anebo etnická menšina. (Martínek, 2004)

Stát by měl splňovat několik kritérií státnosti. Měl by mít stálé obyvatelstvo, vymezené státní území a efektivní vládu. Mimo jiné by měl být schopný vstupovat do vztahů s jinými státy (Procházková, 2013).

Uznání existence samostatného státu může mít dvě podoby. Historicky starší konstitutivní teorie předpokládá, že stát získává suverenitu, pouze pokud splňuje předpoklady svého vzniku a zároveň je uznán ostatními suverénními státy. Jedině tak může být považován za plnohodnotného aktéra mezinárodních vztahů. Novější, deklaratorní teorie, pracuje s tezí, že vznik nového státu není závislý na uznání ostatními státy. Musí pouze splňovat výše zmíněná kritéria státnosti. Uznání ostatními státy slouží pouze k udržování mezinárodních vztahů. (Tamtéž)

Stát vykonává specifické funkce, které lze kategorizovat na vnitřní a vnější. (Emmert, 2003, s. 7) Vnitřní funkce státu jsou zajištěny právním systémem a vykonávány byrokratickým aparátem. Vnitřní funkce lze kategorizovat na bezpečnostní, třídně-potlačovatelské, právní, ekonomické, sociální a kulturní. Bezpečnostní funkcí je zajištění pořádku a bezpečnosti občanů a jejich majetku na území konkrétního státu. Třídně-potlačovatelská funkce chrání legitimní společenské vztahy. Právní funkce zajišťuje respektování právního řádu a práv a svobod občanů. Ekonomická funkce státu stanovuje a garantuje podmínky pro chod ekonomiky. Sociální funkce státu spočívá v zajištění

nemocných, seniorů a občanů, kteří ztratili prostředky pro zajištění živobytí. Kulturní funkcí státu se rozumí péče o kulturní dědictví, rozvoj vzdělanosti a hmotné a duchovní výchovy. (Klíma, 2006, s. 24) Vnější funkce státu spočívá v interakci a zajištění diplomatických vztahů s okolními státy. Stát by měl z hlediska vnější funkce regulovat svůj zahraniční obchod stanovením podmínek pro zahraničně obchodní vztahy. Dále by měl bránit své území před případným napadením, zapojit se do boje o světový mír a mezinárodní bezpečnost. (Emmert, 2003, s. 7)

Stát se často zaměňuje s pojmem národ. Oba pojmy spolu vzájemně souvisí, avšak neznamenají totéž. Většina odborníků zabývajících se problematikou národa, se při vymezení tohoto pojmu shoduje hned v několika kritériích, mezi něž patří kultura, politická existence a psychologie. Z hlediska kulturních znaků je národ charakterizován jako společenství osob, které hovoří stejným jazykem, mají společnou historii a náboženství. Politické kritérium vymezuje národ z hlediska vlastního státu nebo alespoň autonomie v mnohonárodnostním či federativním státě. Psychologické kritérium znamená vědomí jedince o jeho příslušnosti k danému národu. (Průcha, 2004, s. 54)

Člověk se na základě společenských charakteristik zařazuje buď k většinovým - dominantním či menšinovým - méně dominantním strukturám. (Forejtová, 2002, s. 18-23) Existuje více druhů menšin. V práci je stěžejním pojmem národnostní menšina. Organizace spojených národů, dále jen OSN, definuje národnostní menšinu následovně: „*Národnostní menšina je skupina obyvatel státu, tvořící menšinu v nedominantní pozici uvnitř státu, disponující etnickými, náboženskými nebo jazykovými charakteristikami, které jsou odlišné od charakteristik většiny obyvatel, mající vědomí vzájemné solidarity, motivované, byť jen implicitně kolektivní vůlí přežít, a jejímž cílem je dosáhnout rovnosti s většinou, jak ve skutečnosti, tak i podle zákona.*“ (OSN Praha, 2005)

2.2 Lidská práva

Lidská práva jsou podle Všeobecné deklarace lidských práv a svobod bez rozdílu společná všem lidem. Každý člověk by tedy měl mít stejná práva bez ohledu na národnost, místo bydliště, pohlaví, národnostní nebo etnický původ, náboženské vyznání, jazyk či na jakékoliv jiné postavení. Lidská práva lze omezit či odepřít pouze ve výjimečných

případech.¹ (OHCR, 2014) Porušování lidských práv může vézt k bezpečnostní nestabilitě v zemi. (OSN Praha, 2008)

Lidská práva stanovují základní pravidla pro fungování spravedlivé společnosti. Všechna lidská práva jsou vypsána v prvním mezinárodním dokumentu zvaném Všeobecná deklarace lidských práv přijatém Valným shromážděním OSN roku 1948. Jedná se o politicky závazný dokument, který je rozdělen do 30 článků. (OSN Praha, 2006) Turecko přijalo tuto deklaraci již v roce 1949. (Norton, 2001, s. 100)

2.2.1 Základní práva menšin

Všeobecná deklarace lidských práv obsahuje zákon o ochraně menšin a jiných ohrožených skupin. Ve zmiňovaném zákoně je uvedeno, že všechna práva, která jsou vyjádřena v listině, platí také pro veškeré příslušníky menšin. (OSN Praha, 2006) Deklarace lidských práv zajišťuje ochranu menšin v oblasti kultury, jazyka a umožňuje jim volný přístup k médiím. (NICM, 2014) Jazyk dané menšiny by měl být svobodně užíván jak v soukromém, tak ve veřejném životě. Význam má též školní výuka v rodném jazyce minoritní skupiny, alespoň na základní úrovni. (Čapek, Baar, 2012, s. 16)

2.2.2 Politická práva menšin

K lidským právům neodmyslitelně patří politická práva, která jsou ukotvena jak ve Všeobecné deklaraci lidských práv, tak v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech. 21. článek Všeobecné deklarace lidských práv definuje občanská a politická práva následovně: *„Každý má právo, aby se účastnil vlády své země přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců. Každý má právo vstoupit za rovných podmínek do veřejných služeb své země. Základem vládní moci budiž vůle lidu; ta musí být vyjádřena správně prováděnými volbami, které se mají konat v pravidelných obdobích na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva tajným hlasováním nebo jiným rovnocenným postupem, zabezpečujícím svobodu hlasování.“* (OSN Praha, 2006) Všechna práva, včetně politických práv se musí vztahovat na všechny osoby, bez rozdílu rasy, pohlaví, náboženství, jazyka, národnostního původu a jiných indikátorů. (Tamtéž)

¹ Některá práva lze omezit v případě, že by ohrožovala bezpečnost státu či jeho obyvatel. Příkladem může být odebrání práva na svobodu, pokud určitá osoba spáchá trestný čin a soud ji za to shledá vinnou.

2.3 Bezpečnost

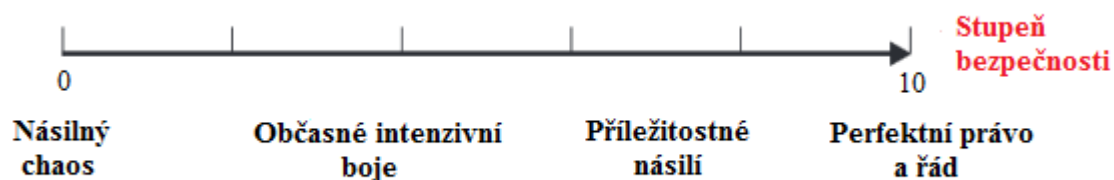
Bezpečnost je jednou z nejvyšších hodnot v životě každého člověka. I přes určité obtíže s definicí ji můžeme obecně vysvětlit dvěma způsoby. Buď negativně anebo pozitivně. Z negativního hlediska je bezpečnost stav, kdy není přítomna či vůbec neexistuje potenciální hrozba. Jedná se tedy o opak stavu ohrožení. Pozitivní vymezení bezpečnosti se vztahuje ke konkrétnímu předmětu, člověku, místu nebo společenství. *„Nejbezpečnější je ten subjekt, který má zajištěno své přežití a možnosti dalšího rozvoje.“* (Eichler, 2006, s. 7)

Ministerstvo vnitra České republiky definuje bezpečnost následujícím způsobem: *„Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace.“* (MVCR, 2014)

Bezpečnost je vždy relativní. Nikdy nemůžeme dosáhnout stavu, kdy bude zajištěna úplná bezpečnost. Nelze ji ani změřit. (Eichler, 2006, s. 7) Lze pouze určit stupeň dosažené bezpečnosti.

Někteří experti bezpečnostní komunity, začali používat pojem dimenze bezpečnosti. Dimenze byly následně rozděleny na dvě základní odvětví. První představuje vojenskou dimenzi bezpečnosti a druhé nevojenskou dimenzi bezpečnosti. Nevojenská dimenze se skládá z dílčích kategorií, mezi které patří například politická bezpečnost, ekonomická bezpečnost, sociální bezpečnost a environmentální bezpečnost. (Tamtéž, s. 17)

S pojmem bezpečnost úzce souvisí pojem stupeň bezpečnosti. Stupeň bezpečnosti je funkcí času. Charakterizuje tedy, jak se postupem času měnila celková bezpečnostní situace v dané zemi. Jeho stupnice se pohybuje ve škále od 0 do 10, přičemž 10 znamená perfektní právo a řád a 0 znamená stav, kdy v zemi převládá násilný chaos. Stupnice je vyjádřena na obrázku 1. Stupeň bezpečnosti je vyjádřen na základě subjektivních pocitů nebo historických zkušeností. (Davis, 2011, s. 30)

Obrázek 1 Stupeň bezpečnosti
Zdroj: Davis, 2011, s. 30

2.3.1 Válka a další bezpečnostní hrozby

S pojmem bezpečnost úzce souvisí pojem bezpečnostní hrozby. Hlavní bezpečnostní hrozby jsou terorismus, zbraně hromadného ničení a destabilizační aktivity tzv. nebezpečných států, z angličtiny *rogue states*. (Eichler, 2006, s. 269) Kapitola se kromě terorismu zabývá také definicí pojmů guerilla a válka.

Válka je podle některých odborníků definována jako ozbrojený konflikt různé intenzity. Míru intenzity konfliktu lze vyjádřit na základě počtu zemřelých v průběhu konfliktu. Při ozbrojeném konfliktu proti sobě obvykle stojí dvě strany, z nichž alespoň jedna zastupuje vládu. Pokud se počet mrtvých v průběhu konfliktu pohybuje v rozmezí 25 - 1000 osob, jedná se o malý ozbrojený konflikt. Jestliže v důsledku konfliktu zemře celkově více než 1000 osob, avšak v každém roce méně než 1000 osob, jedná se o ozbrojený konflikt střední intenzity. V případě, že počet obětí přesáhne v každém roce konfliktu 1000 osob, jedná se o válku. (Mareš, 2004, s. 22) Určitým typem války je občanská válka, která je charakterizována jako ozbrojený konflikt probíhající uvnitř jednoho státu. V občanské válce proti sobě obvykle stojí ozbrojené síly konkrétního státu a určitá ozbrojená skupina, která v tomto státě působí. Konflikt se stane občanskou válkou, jestliže dojde k ohrožení vedoucích vrstev státu. (Meisels a kol., 2014, s. 304 - 326)

Jednou z bezpečnostních hrozeb je terorismus. Při snaze o jeho definici často dochází ke sporům. (Mareš, 2004, s. 20) Terorismus je obecně definován jako násilná forma metod, využívaných k zastrahování odpůrců, ve snaze dosáhnout politických, kriminálních nebo separatistických cílů. (Ščuřek, 2007) Většina autorů se shoduje v názoru, že terorismus prošel třemi etapami vývoje. Mezi ně patří národní terorismus, mezinárodní terorismus a globální terorismus. Zatímco cílem národního terorismu je způsobit změny ve vnitřní politice státu, cílem mezinárodního terorismu je zajistit změnu v zahraniční politice

států. Cílem globálního terorismu je prosadit změny v mezinárodních vztazích. (Eichler, 2006, s. 155)

Další hrozbou je guerilla neboli partyzánská válka. Jedná se o válečnou strategii během konfliktu. Může mít různé podoby, kdy může jít například o hlavní strategii boje s cílem zneškodnit nepřítele prostřednictvím malých, avšak intenzivních útoků. Někdy má guerilla sklony k terorismu, jindy se podobá spíše válce. (Mareš, 2004, s. 23)

2.3.2 Teroristické a radikální organizace

Podle Ministerstva vnitra České republiky je teroristická skupina definována jako: „*Strukturovaná skupina, složená z více než dvou osob, ustavená pro delší časové období a konající v rámci dělby práce kroky nutné ke spáchání teroristických činů. Nejedná se o náhodné či jednorázové spolčení.*“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2009)

V Turecku se nachází teroristické organizace, jež se dělí do tří skupin. Jsou to nábožensky orientované skupiny, levicové organizace a separatistické strany. Nejznámější separatistická organizace v Turecku je Strana Kurdských pracujících, dále jen PKK. K levicovým teroristickým organizacím patří například Přední lidově osvobozenecá demokratická strana, dále jen DHKP/C, která v Turecku stále působí. Mezi nábožensky orientované organizace v Turecku můžeme zařadit kurdský Hizballáh či Al-Kajdu (Turkish National Police, 2014). Z ostatních teroristických skupin jsou známé také Turecká komunistická strana/marxisticko-leninská, dále jen TKP/ML či Přední islámští nájezdníci východu, dále jen IBDA-C. (Hurriyet Daily News, 2001) O kurdských teroristických organizacích bude pojednáno v následujících kapitolách.

2.3.2.1 Strana kurdských pracujících

Strana kurdských pracujících je marxisticko-leninská organizace, operující nejen na území Jihovýchodní a Východní Anatólie, ale také v jiných částech země a v sousedních státech. Některé akce PKK se uskutečnily také v Evropě. Organizace provádí útoky zejména na Turky, Evropany, opoziční Kurdy a stoupence turecké vlády. (White, 2012, s. 238 - 239)

PKK je finančně podporována především kurdskou diasporou, žijící v Iráku, Iránu, Sýrii a také v Evropě. Činnost PKK byla financována i Syrskou vládou, která viděla v jejich akcích příležitost k oslabení Turecka. (Hatem, Dohrman, 2013, s. 49 - 58) Finanční prostředky pro fungování PKK plynuly z prodeje drog v Německu, Francii, Belgii a

Dánsku. Podle Britských zdrojů měla PKK 40% podíl na celkovém obchodu s heroinem v Evropské Unii. (Bloom, 2007, s. 104)

Základními lidskými zdroji PKK jsou kurdští bojovníci, pocházející ze syrské části Kurdistanu, kteří dle některých zdrojů tvoří až třetinu všech bojovníků popisované organizace. (Eccarius, 2010, s. 423 - 431) Jejimi členy jsou většinou mladí, ne velmi vzdělaní Kurdové pocházející z chudých poměrů. (Bruinessen, 1984, s. 1 - 12) PKK do svých útoků zapojovala také ženy, jež způsobily velké ztráty na životech zejména následkem sebevražedných bombových útoků. (Turkish national police, 2014)

PKK byla založena roku 1974 Abdullahem Öcalanem, který usiloval o úplné osamostatnění Kurdistanu. Cílem bylo prostřednictvím ozbrojených akcí odtrhnout kurdská území od Iráku, Iránu, Sýrie a Turecka a propojit je do jednoho celistvého státu. (DeRouen, 2007, s. 777 - 782) PKK začala oficiálně působit až v roce 1978. Její snahou bylo vézt partyzánskou (guerillovou) válku proti turecké vládě. Pro nedostatek sil nebylo možné zmíněnou taktiku uskutečnit. Vůdci organizace měli k prosazení svých cílů na výběr ze dvou možností. První, umírněná, byla založena na vedení propagandy za cíle PKK. Druhá, radikálnější, spočívala v prosazování idejí PKK prostřednictvím teroristických akcí. Vůdci organizace se tehdy rozhodli pro druhou možnost. (White, 2012, s. 238 - 239)

V roce 1979 došlo z důvodu trestné činnosti PKK k hromadnému zatýkání jejich členů. Ostatní členové byli proto přinuceni k přesunu přes Sýrii do Libanonu, kde probíhal výcvik nových bojovníků PKK. (DeRouen, 2007, s. 777 - 782) V průběhu výcviku PKK nastaly v Libanonu potíže, kvůli kterým se její členové přesunuli do Sýrie. Zde po dobu dalších dvou let pokračoval výcvik. (White, 2012, s. 238 - 239) PKK si v průběhu svých příprav vytvářela různé kontakty a tajné vojenské základny v severním Iráku. V rámci této organizace vznikla dvě uskupení s názvy: „Národní fronta za osvobození Kurdistanu,“ dále jen ERNK a „Lidová osvobozenecá armáda Kurdistanu,“ dále jen ARGK. ERNK rekrutovala nové bojovníky, šířila propagandu a shromažďovala kurdskou inteligenci. ARGK oproti tomu vysílala bojové týmy na útočné mise do Turecka. (Eccarius, 2010, s. 423 - 431) Utajení aktivit představovalo pro tureckou vládu překvapení, jelikož se o činnosti PKK dozvěděla až při prvním útoku v roce 1984. (Tamtéž)

Jednou z taktik turecké vlády v boji proti PKK bylo ustanovení kurdských vůdců na pozice vesnických strážců. K udržení bezpečnostní stability vesnice jim byly poskytnuty

zbraně a finanční prostředky. Zmiňovaný systém ovšem zvyšoval napětí mezi Kurdy, kteří podporovali tureckou vládu a mezi Kurdy, kteří byli jejími odpůrci. (Hatem, Dohrman, 2013, s. 49 - 58) Turecká vláda tak rozdělila kurdskou společnost na dvě strany. Kurdští strážci se stávali častým terčem útoků PKK, jejíž podpora narůstala se zvýšením útlaku kurdské společnosti. (Eccarius, 2010, s. 423 - 431)

Postupem času došlo ke změně marxisticko-leninské propagandy PKK i jejich původních cílů. PKK začala usilovat o založení Turecko-kurdské federace Turecka, Arabsko-kurdské federace Iráku a Persko-kurdské federace Iránu. (Bloom, 2007, s. 103)

2.3.2.2 Hizballáh

Další kurdskou teroristickou skupinou je Hizballáh. Jedná se o islamistickou skupinu, působící na jihovýchodě Turecka. Tato skupina nemá kromě názvu nic společného s libanonským Hizballáhem. Kurdský Hizballáh byl založen v roce 1980 a usiloval o vznik islámského státu. (Facts and Details, 2005) Původně nebyl součástí PKK a ani s ní nespolupracoval, neboť působil jako opoziční skupina. V roce 1993 ovšem podepsal protokol o spolupráci s PKK a ihned poté začal útočit na vládní cíle Turecka. (Cline, 2004, s. 321 - 335) Hizballáh byl zodpovědný za úmrtí stovky lidí. Terčem útoků byli zejména vojáci, civilisté a často také křesťané. (Facts and Details, 2005)

2.3.3 Vznik Turecké republiky a kurdská osvobozenecká hnutí

Kurdská osvobozenecká hnutí se objevovala již v dobách Osmanské říše. Žádné z nich se ovšem nesetkalo s větším úspěchem. Faktorem neúspěchu Kurdů během národně osvobozeneckých hnutí bylo, že se potýkali s řadou vlastních problémů. První překážkou byla forma kurdské společnosti založená na kmenové bázi. Systém kmenů byl na jedné straně faktorem desintegračním, na druhé straně však odlišoval Kurdy od ostatních etnik. Problémem byla především nejednotnost zmiňovaného národa, jelikož se zde nacházely dvě odlišné složky obyvatel, mezi kterými existovalo vzájemné nepřátelství. První tvořili ti, kteří žili usedle, druhou ti, kteří žili kočovným způsobem života. Další problém spočíval v nezávislém vývoji kurdských kmenů na centrální vládě Osmanské říše. Kurdové se zároveň vyvíjeli izolovaně samy od sebe. Existovalo zde totiž více sídelních měst a více dynastií, z nichž některé měly větší politickou moc než jiné. Další faktory podkopávající jednotu kurdského národa, byly zásahy evropských velmocí a Ruska a také celkový neklid v dané

oblasti. (Křikavová, Černý, s. 51 - 53) Největší rozpory mezi Kurdy a Turky ovšem nastaly až po vzniku samostatného Turecka.

Po první světové válce došlo k porážení Osmanské říše a následovala diskuze o novém uspořádání Turecka. Podle tohoto systému měla země přijít o značná území, na něž si kladly národ zejména vítězné západní mocnosti.² Na to ovšem reagoval silným odbojem turecký generál Atatürk,³ po jehož vítězství se musel západ vzdát svých územních nároků. Nový řád byl potvrzen roku 1923 podepsáním smlouvy na mírové konferenci v Lausanne. (Kubálek, 2002) V době, kdy Lausannská smlouva vstoupila v platnost, bylo kurdské území rozděleno mezi čtyři státy: Turecko, Írán, Irák a Sýrii. Zmíněné uspořádání přetrvává do současnosti. (KHRP, 2005 - 2014)

V říjnu roku 1923 byl Atatürk jmenován do funkce prezidenta nově vzniklé Turecké republiky. Postavil všechny opoziční politické strany mimo zákon, čímž se stal neomezeným tureckým diktátorem. Zmiňovaným způsobem si zaručil doživotní roli prezidenta. Atatürk vedl politiku Turecka směrem na západ. Vytvořil světský stát a snažil se o odstranění islámského ponižování žen. Realizované reformy se řídily ve znaku šesti principů, jimiž byly: republikanismus, populismus, nacionalismus, etatismus a reformismus. Souhrnně se tyto principy nazývaly kemalismus. Republikanismus znamenal přijetí demokratických principů, reformismus vyvarování se stagnace a etatismus posílení ekonomiky. Vedle toho si nacionalismus kladl za cíl zvýšit národní hrdost Turků a populismus posílit postavení obyčejného člověka. (Axelrod, Phillips, 2000, s. 478)

Vztah Atatürka a Kurdů prošel vývojem od spolupráce až po neakceptování vzájemných požadavků. Největšími stoupenci Atatürka byli Kurdové žijící západně od řeky Eufrat, v oblasti kolem měst Antep a Maraş, kteří ve smlouvě ze Sévres nezískali nároky na vlastní stát a nesouhlasili se skutečností, že by měl jejich region spadat pod správu Francie. Z tohoto důvodu se připojili k Atatürkově odboji. Ani po ukončení bojů a podepsání

² Nové uspořádání bylo ukotveno ve smlouvě ze Sévres. Podepsáním Sévreské mírové smlouvy mělo dojít k vytvoření nového, zcela suverénního kurdského státu - Kurdistánu.

³ Atatürk, celým jménem Mustafa Kemal byl turecký generál a vojevůdce, který se postavil na odpor sultánovi i západním velmocím. U tureckých obyvatel si získal značnou oblibu. Přezdívka Atatürk, kterou později přijal, znamená v překladu „Otec Turků“.

smlouvy v Lausanne však nezískali nárok na vlastní stát. Jediné, co Lausannská smlouva garantovala, bylo jazykové právo a respekt Turecka vůči menšinám.⁴ (Kubálek, 2002)

2.3.3.1 Významná kurdská hnutí do roku 1938

Se vznikem Turecké republiky započalo několik kurdských povstání, z nichž tři byla nejvýznamnější. Jednalo se o revoltu šejka Saída Parina, Agirské známe jako Araratské hnutí a Dersimské povstání. (Bloom, 2007, s. 103)

Všechna povstání se nesla v duchu boje za vytvoření nezávislého kurdského státu. Některé z nich obsahovaly ještě jiný aspekt; například povstání šejka Saída Parina usilovalo o návrat *chalífátu*.⁵ Další možnou příčinou ke vzniku povstání bylo také to, že Kurdové často trpěli bídou a čelili vysoké nezaměstnanosti a nízké životní úrovni. (Ghassemlou, 1965, s. 50)

Nejdůležitější příčinou rozšíření kurdských nacionalistických hnutí bylo podle mého názoru ustavičné porušování národních práv Kurdů Tureckem. Kurdové byli již od počátku historie Turecké republiky považováni za hrozbu, nad kterou vláda držela pevnou vojenskou ruku. (Hatem, Dohrmann, 2013, s. 49 - 58) V roce 1924 se objevilo první turecké nařízení, podle kterého museli všichni občané Turecka používat pouze turecká jména. (Kubálek, 2002) Dále byl napaden kurdský jazyk, jehož užívání bylo přísně zakázáno pod hrozbou vysoké pokuty. Všechno, co mělo nějakou spojitost s kurdským jazykem, bylo přejmenováno. Jednalo se například o názvy měst, vesnic apod. I Kurdům se přestalo říkat Kurdové. Lidé je začali nazývat „horští Turci.“ (Holub, 2009)

Téměř všechna kurdská povstání měla protiimperialistický charakter. Jejich strůjci byli kurdští feudálové, respektive náčelníci jednotlivých kmenů a náboženští hodnostáři. Když byli tito vůdci odstraněni, povstání obvykle okamžitě skončilo. Feudálové byli mnohdy nevzdělaní a lehce ovlivnitelní. Pokud povstání přesáhlo zájmy feudálů, tak mezi nimi a tureckou vládou došlo k uzavření kompromisu a k ukončení povstání. (Ghassemlou, 1965, s. 62)

První významné kurdské povstání se konalo v roce 1925 a bylo považováno za hnutí, usilující o vytvoření nezávislého Kurdistánu pod protektorátem Turecka. Dalším

⁴ V této chvíli nastává problém ve výkladu slova menšina. Pro tvůrce smlouvy znamenal něco jiného než pro tureckou ústřední vládu.

⁵ Chalífát znamená období vlády nejvyšší duchovní autority islámu nebo také zástupce boha. Prakticky se jednalo o období sultanátu.

cílem byl návrat sultanátu. (Tamtéž) Revoltu vedl šejk Saíd Parin, který dokázal přesvědčit některé vojenské velitele k tomu, aby se přidali na jeho stranu. Snažil se o tom přesvědčit také jednotlivé kurdské kmeny. Prakticky se mu jeho cíl podařil uskutečnit pouze u Kurdů mluvících jazykem Zaza. Ostatní kmeny neprojevily o participaci na povstání zájem. (Ošlejšková, 2007, s. 13) Turecká vláda pochopila Parinovo hnutí jako vzdor vůči demokracii, který je nutné silně potlačit. Z tohoto důvodu shromáždila armádu, jež čítala okolo 50 tisíc vojáků a vyslala ji do oblasti, kde probíhaly nepokoje. Kurdských povstalců bylo oproti této přesile 15 tisíc a po těžkých bojích došlo k jejich potlačení. (Ghassemlou, 1965, s. 42) Šejk Saíd Parin byl spolu s dalšími 52 veliteli povstání odsouzen a popraven. (Čapek, Baar, 2012, s. 31) Po porážce povstání Šejka Saída Parina v roce 1927 nabylo v Turecku platnost právo, které turecké vládě povolovalo násilné přemísťování neurčitého počtu Kurdů z jihovýchodních provincií státu. (Hatem, Dohrmann, 2013, 49 - 58)

Dalším významným povstáním Kurdů bylo Agirské povstání. (Čapek, Baar, 2012, s 31) V pozadí tohoto povstání stál Kurdský politicko-vojenský výbor zvaný Hojbún, který již před samostatným povstáním prováděl četné útoky na tureckou armádu a policii. (Ghassemlou, 1965, s. 45) Samotné povstání započalo v roce 1927, kdy Kurdové vyhlásili vznik nezávislé republiky Ararat. (Tamtéž) Povstání bylo vedené generálem Ihsánem Núrí Pašou. Turecká vláda zmobilizovala a vyslala do oblasti 66 tisíc vojáků. Během povstání bombardovala turecká armáda kurdské pevnosti. Výsledkem zmiňovaného zásahu bylo úmrtí tisíců civilistů. Povstání bylo ukončeno po čtyřech měsících v září 1930. Potyčky s rebely ovšem probíhaly až do roku 1932. Turecká armáda zvítězila nad povstalcí stejně tak jako v předchozím povstání. (Čapek, Baar, 2012, s. 31) Poté, co byli povstalci poraženi, začala být turecká politika vůči Kurdům ještě agresivnější. (Ghassemlou, 1965, s. 46)

Po skončení Agirského (Araratského) povstání, respektive 5. října roku 1932, došlo k přijetí nového zákona, který se zaměřoval na kurdskou otázku, a to i přes to, že silně porušoval Lausannskou smlouvu. Zákon zapříčinil deportaci statisíců Kurdů z jejich domovských oblastí. Cílem bylo rozptýlit kurdský národ tak, aby nikde netvořil více než 5 % všech obyvatel. Podle daného zákona bylo zakázáno vytváření nových vesnic a čtvrtí příslušníkům menšin, kteří nemluvili turecky. (Tamtéž, s. 48 - 49) Kurdská existence byla opět popírána. Došlo k zavírání kurdských škol a k zákazům kurdské řeči. Slovo Kurd či Kurdistán bylo odstraňováno z knih. (Tamtéž, s. 50)

Následující Dersimské povstání lze považovat za jedno z nejsilnějších turecko-kurdských hnutí té doby. Bylo zapříčiněno několika aspekty. Kurdové v té době trpěli bídou a čelili vysoké nezaměstnanosti. Současně došlo ke snížení i tak nízké životní úrovně rolníků. (Tamtéž) To se samozřejmě nesetkalo s pozitivním ohlasem ze strany kurdského obyvatelstva. Z výše uvedených důvodů vzniklo v roce 1936 hnutí, které vedl vůdce regionu Kizibash Seid Riza a které mělo za cíl osamostatnění Kurdistánu. Turecká vláda nechala do oblasti mobilizovat 50 tisíc vojáků. Turecký protiútok měl dvě vlny, při nichž zemřelo obrovské množství Kurdů. Některé odhady o počtu zemřelých se pohybují mezi 13 tisíci až 70 tisíci. (Čapek, Baar, 2012, s. 31) Víceméně se jednalo o civilisty kurdského původu, o starce, ženy a děti. Toto povstání bylo posléze potlačeno. Seid Riza byl spolu s dalšími deseti vůdci popraven. (Ghassemlou, 1965, s. 50) Kurdové považují turecké útoky proti kurdskému civilnímu obyvatelstvu za genocidu. (Ošlejšková, 2006, s. 14 - 15)

2.3.3.2 Osvobozenecká aktivita Kurdů do vzniku Strany kurdských pracujících

Poslední kurdské povstání v Turecku mělo tak alarmující následky, že od té doby v Turecku neproběhlo žádné větší kurdské povstání. Po povstání až do roku 1965 navíc došlo k uzavření celé jihovýchodní oblasti Turecka. (Čapek, Baar, 2012, s. 32)

Kurdský nacionalismus se znovu začal projevovat až kolem roku 1960. Tento fakt byl podnícen socioekonomickým rozvojem Turecka. Mnoho Kurdů se v 60. letech začalo zajímat o politiku. V roce 1961 vznikla v Turecku nová ústava, která zajišťovala bezprecedentní politická práva. Na tento popud vznikly dvě nejvýznamnější strany, které se snažily rozvinout ekonomickou situaci kurdských oblastí, podporovat dodržování kulturních práv a zajistit vyšší gramotnost tamních obyvatel. Mezi tyto strany se řadila Strana pracujících Turecka a Kurdistánská demokratická strana Turecka (TKDP). V roce 1971 došlo k vojenské intervenci, zatýkání mnoha aktivistů těchto stran a k zákazu působení již zmiňovaných či jiných podobně zaměřených organizací. Po znovuoobnovení demokratické vlády v roce 1973 vznikaly radikálnější organizace, které začaly směřovat k separatismu. V letech 1975 až 1978 byla turecká vláda relativně slabá, čímž dostaly kurdské strany prostor k propagandě svých separatistických hnutí. Jednou z nejradikálnějších kurdských stran byla Strana kurdských pracujících – PKK. (Bruinessen, 1992. s. 32 - 33)

3 ANALYTICKÁ ČÁST

3.1 Analýza menšin v Turecku

Analytická část je rozdělena do tří kapitol. První kapitola ilustruje zastoupení významných národnostních menšin v Turecku a analyzuje podíl kurdského národa na celkové populaci. Součástí kapitoly je také určení postavení kurdského obyvatelstva v Turecku. Druhá kapitola analyzuje politiku Turecka. Komparuje jak pravidla politické soutěže v Turecku, tak významné politické strany a jejich postoje vůči kurdskému národu. Součástí analýzy je rovněž zkoumání změn v účasti kurdských politických skupin v parlamentních volbách za poslední tři volební období. Třetí kapitola analyzuje protiturecké aktivity Kurdů. Udává údaje o počtu teroristických útoků a porovnává je s počtem kurdských teroristických aktivit. Zároveň informuje o počtu úmrtí během konfliktu mezi Tureckem a Kurdskou stranou pracujících. Nedílnou součástí této kapitoly je uvedení změn stupně bezpečnosti podle počtu obětí a počtu útoků.

3.1.1 Menšiny v Turecku

Výklad pojmu menšina je v Turecku a v dalších muslimských zemích poněkud odlišnější než v nemuslimských zemích. Menšina je zde charakterizována na základě náboženského vyznání, což znamená, že vláda garantuje veškerá práva pouze těm menšinám, které nevyznávají islám. (Minortiy Rights Group International, 2005) V praxi to funguje tak, že se daný zákon týká pouze těch menšin, které vyznávají jakékoli jiné náboženství. Jediné oficiálně uznané menšiny žijící v Turecku jsou Řekové, Arméni a Židé. (Kubálek, 2002) Všechny ostatní menšiny pobývající na území Turecka, včetně Kurdů, jsou považovány za Turky.

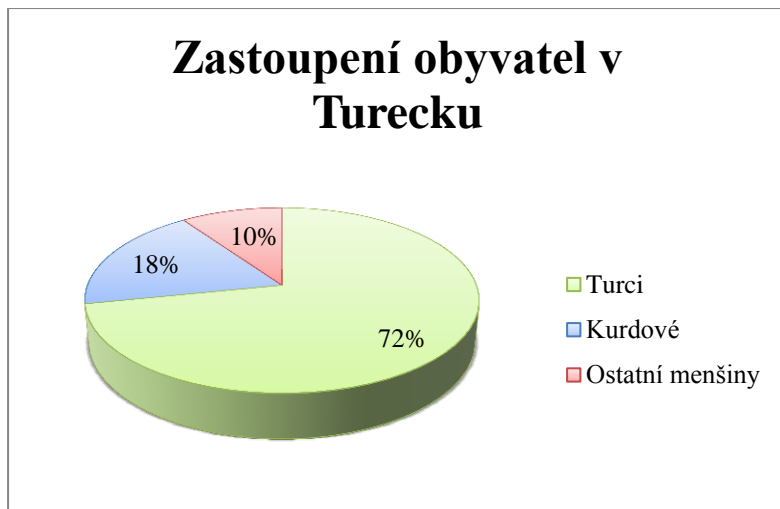
V Turecku se nachází menšiny, které lze identifikovat podle etnické, jazykové či náboženské příslušnosti. Přesný počet každé z těchto menšinových skupin není znám, jelikož sčítání obyvatel tureckým občanům neumožňuje deklarovat jejich náboženskou, jazykovou či etnickou příslušnost. (Refworld, 2011) Poslední sčítání občanů, které

umožňovalo deklaraci etnického původu, se uskutečnilo v roce 1965. Od té doby se touto problematikou zabývaly jen nevládní výzkumy.⁶ (Milliyet Gazette, 2007)

V Turecku se nachází významné množství minoritních skupin. Mezi etnické menšiny v Turecku můžeme zařadit Kavkazy, Jezídy, Lazy, Romy a další. K jazykovým menšinám patří například Kurdové, mluvící jazykem *zaza*, *kurmandží* a *sorání* a také Lazy a Arabi. (Refworld, 2011) Náboženské menšiny v Turecku reprezentují Arméni, Židové, Řekové, Alevité a Asyřani. Patří k nim také muslimové vyznávající šíitskou větev islámu. (Karimova, Deverell, 2011, s. 13)

Celkový počet obyvatel v Turecku podle odhadů Ústřední zpravodajské služby, dále jen Cia, jež proběhly v červenci roku 2014, činil 81 619 392. Dle stejného zdroje je poměr kurdské menšiny k celkové populaci Turecka přibližně 18 %. To znamená, že by se měl počet Kurdů pohybovat okolo 15 milionů. Ostatní etnické menšiny čítají téměř 7 - 12 % z celkového počtu obyvatel Turecka. To znamená, že je jejich přibližný počet okolo 6 až 10 milionů. (Cia: The World Factbook, 2014) Během studia počtu obyvatel a jejich etnického zastoupení jsem narazila na komplikace, týkající se rozdílnosti mezi zdroji. Turecké zdroje se snaží deklarovat menší zastoupení kurdské menšiny. Dle těchto zdrojů se počet Kurdů v Turecku pohybuje okolo 12 milionů. (Milliyet Gazette, 2007) Dle kurdských zdrojů je v Turecku přibližně 25 milionů Kurdů. (Kurdnet, 1998 - 2014) Poměr Kurdů k ostatním menšinám a Turkům je znázorněn v následujícím grafu.

⁶ Nevládní výzkum byl uskutečněn například v roce 2007 agenturou KONDA, na popud tureckého deníku Milliyet. Zmiňovaná agentura provedla výzkum prostřednictvím dotazníků na etnický původ občanů. Z tohoto důvodu nejsou výsledná data zcela přesná.

Graf 1: Zastoupení obyvatel v Turecku

Zdroj: Práce autora se statistickými údaji z Cia: World Factbook, 2014

3.1.2 Postavení kurdského národa v Turecku

V teoretické části byl analyzován pojem národ a byl charakterizován z hlediska tří kategorií. První z kategorií definovala národ podle kulturních znaků. Kurdové představují z hlediska jazyka a náboženství relativně heterogenní národ. Mluví sice kurdsky, avšak třemi různými dialekty a vyznávají odlišné větve islámského náboženství. Z historického hlediska jsou Kurdové národem s dlouholetou a bohatou historií. První zmínky o nich pochází z 10. století našeho letopočtu. Některé historické prameny ovšem hovoří o Kurdech mnohem dříve. (Ghassemlou, 1965, s. 50)

Druhá kategorie definuje národ podle politického hlediska. Kurdové jsou národem bez vlastního státu. (Čapek, Baar, 2012, s. 28 - 32) Turecko také nikdy neuznalo samostatný Kurdistan či autonomii Kurdů. (Allmonitor, 2014) Jisté zlepšení nastalo až během vlády politické strany AKP, která uznala existenci kurdského národa. (Tamtéž)

Poslední kategorie znamená psychologické vědomí příslušnosti k národu. Kurdové jsou silně nacionalistický národ, který vyznává společné tradice a kulturu. (Čapek, Baar, 2012, s. 25 -27) Jakékoli popírání kurdské identity mělo vždy negativní následky.

Kvůli rozptýlení Kurdů mezi silně nacionalistické státy byl jejich rodný jazyk v průběhu historie často potlačován a omezován. (Kubálek, 2012) V Turecku byla tato tendence ještě o něco silnější než v ostatních zemích. (Bruinessen, 1992, s. 30 - 31) Kurdská identita byla v průběhu dějin turecké republiky mnohokrát popírána. Vyučování v kurdsém jazyce či jeho používání na veřejnosti bylo nepřipustné, ba dokonce trestné.

Turecko totiž ve své ústavě deklarovalo zákaz vyučování v jiném než v tureckém jazyce. Co se týče vyučování cizích jazyků, tak ani zde nefigurovala kurdština. (Čapek Baar, 2012, s. 56 - 58)

Určitý zvrat nastal až v roce 2002, kdy v Turecku proběhly reformy, vedené za účelem členství v Evropské Unii. V tomto roce byl přijat zákon, který umožnil výuku v kurdsém jazyce, která však mohla probíhat pouze na soukromých základních školách. Soukromé školy jsou ovšem velmi drahou záležitostí a tudíž si je většina rodičů nemůže dovolit. Pozitivní trend ve vzdělávání nastává spíše v tureckých vysokých školách, kde jsou otevírány studijní programy, zabývající se studiem kurdštiny a kurdské literatury. (Tamtéž)

Z oficiálního tureckého pohledu jsou Kurdové původem Turci, již kulturně a jazykově „zdegenerovali“. Jejich jazyk je považován za směsicí perštiny, arabštiny a turečtiny, která neumožňuje vyjádřit sofistikované myšlenky. Z toho důvodu Turci mnohdy považovali za nutné „civilizovat“ Kurdy tím, že jim nařídili používat turecký jazyk. (Bruinessen, 1984, s. 1)

Z hlediska náboženského se Kurdové nesetkávají s velkou diskriminací, jelikož vyznávají stejné náboženství jako většina populace Turecka. Pouze alevitská víra⁷ některých Kurdů není příliš rozšířená a mnohdy se stává prvkem kritiky. Kritický je ovšem i ten fakt, že náboženství Kurdů je v Turecku kritériem toho, zda se jedná o národnostní menšinu či nikoliv. (Kubálek, 2012)

3.2 Analýza práv menšin v oblasti politické aktivity

Práva menšin byla v Turecku ustálena v červenci roku 1923, po podepsání smlouvy v Lausanne. V Lausannské smlouvě se Turecko zavázalo k dodržování a respektování práv menšin, žijících na jeho území. Zároveň bylo potvrzeno zákonem, že nebude omezovat jazykové projevy žádné menšiny. (Tamtéž) Turecko zákon dodrželo pouze u náboženských menšin. Etnické a jazykové skupiny stejného vyznání nejsou považovány za menšiny a tudíž si nemohou nárokovat žádná jim vyhrazená práva. (Yilmaz, 2012, s. 411)

⁷ Alevismus je zvláštním směrem islámské víry. Alevité neuznávají některé muslimské tradice, jako je například pouť do Mekky. (Čapek, Baar, 2002, s.)

3.2.1 Vývoj politických stran v Turecku

Politické strany se v Turecku, respektive v Osmanské říši, poprvé objevily na konci 19. století. Popud ke vzniku politických stran vzešel od absolventů moderních škol, armádních důstojníků a státních úředníků, kteří si kladli za cíl prevenci dalšího propadu již oslabené Osmanské říše. Tito lidé se inspirovali západem a věřili v zavedení principů nacionalismu, svobody a rovnosti. (Consulate Michigan, 2006)

Po vzniku Turecké republiky se do čela vlády dostala Republikánská lidová strana, dále jen CHP. Tato strana, vedená Atatürkem zde zaujala dominantní postavení, které přetrvalo až do roku 1946. V tomto roce byl v Turecku zaveden pluralitní systém politických stran. (Tamtéž) Následovala éra dvou politických stran, která byla ukončena až v roce 1960. V té době došlo v Turecku k vojenskému převratu a nastalo období vojenské vlády, které však nemělo dlouhého trvání. Již v roce 1961 byla vojenská vláda ukončena. Následně došlo k razantnímu nárůstu politických stran. Silná polarizace stran ovšem vedla k opakovaným neshodám. Z toho důvodu převzala v roce 1980 vládu turecká armáda. (Turan, 2012, s. 100 - 102) Ta rozpustila parlament a v roce 1982 vytvořila novou tureckou ústavu. (Částek, Janáčková, 2007, s. 1-15) Po třech letech bylo působení strany ukončeno. Následovala dvě volební období, kdy v čele vlády působila pouze jediná politická strana. Ve třetím volebním období však již nezískala dostatečný počet hlasů. Poté opět přibýly další politické strany. Milníkem se stal až rok 2002, kdy se k moci dostala Strana spravedlnosti a rozvoje, dále jen AKP. Ta byla opět zvolena i v dalších dvou všeobecných volbách v letech 2007 a 2011. Ve všech volebních období se jí podařilo zvýšit počet voličů. (Turan, 2012, s. 100 - 102)

3.2.2 Pravidla politické soutěže

Formace, činnost, dohled a rozpouštění politických stran se řídí zákony z roku 1982 a ustanovením o politických stranách z roku 1983. (Consulate Michigan, 2006) Zvlášť významné ustanovení se týká parlamentního zastoupení politických stran. Členové strany mohou zasednout do parlamentu jen tehdy, pokud daná strana získá více než 10 % volebních hlasů. (Turan, 2012, s. 100 - 102) Tento zákon byl ustanoven jednak kvůli obavě o roztržičnost politických stran, jednak ve snaze o oslabení kurdských a jiných menšinových stran. (Başkan, Güney, 2012, s. 164 - 174)

Další významný zákon se týká zákazu těch politických stran, které jsou postaveny na separatistickém, náboženském či etnickém základu. V případě, že určitá politická strana vykazuje tyto tendence, je možné ji zakázat či rozpustit (Částek, Janáčková, 2007, s. 1-15) Vše musí být ovšem provedeno na základě rozhodnutí Ústavního soudu. (Consulate Michigan, 2006)

Politické strany mohou v Turecku svobodně a volně působit, avšak musí dodržovat ustanovení, vyplývající z právních předpisů a hlavně z turecké ústavy. Působení politických stran a jejich rozhodování musí být v souladu s demokratickým principem. Každá politická strana musí také prokázat, že sídlí v Ankaře. Aby mohlo dojít k vytvoření politické strany, je potřeba získat podpisy nejméně 30 tureckých občanů, kteří mají nárok na zvolení do parlamentu. (Tamtéž)

V Turecku se konají jak volby všeobecné, tak volby do místních zastupitelství. Všeobecné volby spočívají ve volbě poslanců do parlamentu, kterým je Valné národní shromáždění Turecka. Poslanci jsou voleni v 81 obvodech, které odpovídají počtu tureckých provincií. Počet sedadel v parlamentu činí 550. Do roku 2007 byli poslanci voleni na období pěti let. V roce 2011 se ovšem parlamentní volby uskutečnily již po čtyřech letech. (Částek, Janáčková, 2007, s. 1 - 15)

Každý občan Turecka, kromě státních úředníků a členů ozbrojených sil, který dovršil věku 18 let, může vytvořit politickou stranu anebo se stát jejím členem. Zároveň má podle turecké Ústavy právo volit a být volen, zapojit se do politické činnosti samostatně anebo v rámci politické strany a účastnit se referenda. Referenda probíhají volně, na základě tajného hlasování. (Consulate Michigan, 2006) Účastníkům, kteří se do politické aktivity zapojují samostatně a usilují o místo v parlamentu, se říká nezávislí kandidáti. Nutným předpokladem pro vstup do parlamentu, je získání dostatečného počtu hlasů v obvodu, kde jsou kandidáti voleni. Poté, co jsou volby ukončeny, mohou kandidáti vytvářet politické strany anebo vstoupit do již vytvořených politických stran. (Částek, Janáčková, 2007, s. 1 - 15) Výše zmíněný princip pravidelně využívají kurdské politické strany.

3.2.3 Politické strany v Turecku

Turecké politické strany se zpravidla dělí na dva tábory. Na strany, které následují Atatürkovy ideje a na jejich odpůrce. Mezi stoupence Atatürkova státního zřízení, řadícího se k levému středu, patří sekularizovaná elita - státní úředníci, vzdělanci, armáda

a podobně. Typickým reprezentantem tohoto proudu je Republikánská lidová strana, dále jen CHP. Odpůrci tohoto typu zřízení se řadí k pravému středu. Jedná se především o konzervativce, kteří usilují o omezení armádní a státní moci. Jsou však věrni Atatürkovým reformám. Typickým reprezentantem pro tento politický směr je AKP. (Tamtéž) Následující popis uvádí čtyři nejvýznamnější politické strany a jejich postoje vůči kurdské otázce.

- **AKP** - Strana pokroku a spravedlnosti byla založena v roce 2001 premiérem Recepem Tayipem Erdoğanem. Velkou oblibu si získala především díky svým ekonomickým reformám. U některých obyvatel však vzbuzuje silné obavy, a to z důvodu její orientace směrem k islámu. Strana AKP se v otázce konfliktu mezi Tureckou vládou a Kurdy snaží nalézt mírové řešení. Zároveň podporuje vstup Turecka do EU. (Tamtéž) I díky tomu vzniklo v Turecku množství pozitivních reforem na podporu kurdských práv. Došlo k legalizaci svobody projevu a sdružování. Bylo povoleno rozhlasové vysílání v kurdském jazyce a zrušen zákaz, týkající se používání kurdského jazyka na veřejnosti. Kurdové podporují stranu AKP i proto, že sympatizují s jejím islámským zaměřením a konzervatismem. (Satana, 2012, s. 169 - 189) Velkým odpůrcem této strany jsou zejména mladí vysokoškolsky vzdělaní Turci.
- **CHP** - Republikánská lidová strana je středně levicová strana, založená Mustafou Kemalem Atatürkem v roce 1923. Je nejsilnější opoziční stranou AKP v současnosti. (Başkan, Güney, 2012, s. 164 - 174) Jejím základním principem je ideologie kemalismu. Podporuje vstup Turecka do EU. (Částek, Janáčková, 2007, s. 1 - 15) Klade důraz na rozdíl mezi kurdskou otázkou a terorismem. Strana CHP si klade za cíl zachování jednotného státu s turečtinou jakožto oficiálním jazykem. V kurdské otázce se snaží o demokratizaci a o zavedení svobody projevu a prosazení lidského rozvoje. (Yildiz, 2014)
- **MHP** - Strana národní akce je ultranacionalistická politická strana, založená roku 1969. Struktura MHP odpovídá vojenské organizaci. (Başkan, Güney, 2012, s. 164 - 174) Je považována za ultrapravicovou stranu a představuje druhou nejsilnější

opoziční stranu AKP. MHP dále podporuje vstup Turecka do EU a veřejně odmítá jakoukoliv etnickou či jinou identitu než tureckou. Též neuznává etnická a kulturní práva kurdské populace. Zároveň protestuje proti mírové kampani AKP vůči Kurdům, jelikož věří, že by posléze mohlo dojít k dezintegraci Turecka. (Částek, Janáčková, 2007, s. 1 - 15)

- **BDP** - Strana pro mír a demokracii, je levicově zaměřená strana, která usiluje o liberalizovanou, rovnostářskou, mírumilovnou a multikulturní společnost. BDP je v současné době jediná pro-kurdská politická strana. Daří se jí obcházet zákon o počtu účastníků politické strany v parlamentu prostřednictvím nezávislých kandidátů. Zmiňovaná metoda je však velmi složitá a riskantní. Strana BDP navazuje na předchozí kurdskou stranu DTP, která byla kvůli podezření ze spolupráce s PKK zrušena. Od roku 2011 se strana BDP stává klíčovým hráčem na politické scéně Turecka. (Başkan, Güney, 2012, s. 164 - 174)

3.2.4 Výsledky posledních tří parlamentních voleb

V rámci sledovaného období se parlamentní volby uskutečnily třikrát. První se uskutečnily v roce 2002, druhé roku 2007 a poslední v roce 2011. Ve všech volbách zvítězila s velkým náskokem AKP.

V roce 2002 získala strana AKP 34,3 % volebních hlasů, čímž získala nárok na obsazení 363 z 550 míst v parlamentu. V roce 2002 se soustředila na získání podpory kurdských voličů. V této kampani vyslovila potřebu zlepšit socioekonomickou situaci Východní a Jihovýchodní Anatolie. Chtěla tak navázat na snahu tureckého premiéra Turguta Özala, který se v roce 1993 snažil prosadit reformy na podporu Kurdů. Za jeho vlády byl vytvořen report o kurdské problematice. Report zahrnoval klíčové reformy, které měly směřovat k zlepšení podmínek kurdské populace. Byla zde zvýrazněna potřeba zlepšení lidských práv Kurdů, stejně tak jako rozvíjení jejich kultury. Zároveň se zde uvažovalo o nutnosti svobody publikování v novinách a utváření místních kurdských parlamentů. V roce 2005 proběhlo veřejné vystoupení premiéra Erdoğan v Diyarbakiru, nejlidnatějším kurdském městě Turecka. Zde byla uznána existence kurdské menšiny a vyslovena potřeba zlepšovat demokratické standardy Turecka prostřednictvím reform. Až

do roku 2007 ovšem k žádným změnám v kurdské otázce nedošlo. (Satana, 2011, s. 169 - 189)

V následujících volbách v roce 2007 získala AKP procentuálně i početně nejvíce hlasů. Přesněji oslovila 46,6 % všech voličů. Díky tomuto výsledku měla AKP nárok na obsazení 341 z 550 míst v parlamentu.

V roce 2007 došlo k další aktivitě a útokům PKK, která tak začala zvyšovat své úsilí na vyřešení kurdské otázky. Vytvořila proto krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé plány, které se zaměřovaly jednak na kurdskou otázku obecně a jednak na teroristické akce iniciované PKK. Krátkodobé plány usilovaly například o povolení psaní a tištění knih v kurdštině, hraní kurdských divadelních her a o povolení obřadů v mešitách v kurdském jazyce. Střednědobé plány předpokládaly odzbrojení PKK a dlouhodobým plánem byla změna turecké ústavy ve prospěch práv menšin. (Efegil, 2011, s. 27 - 40)

Během posledního volebního období oslovila strana AKP přes 21 milionů voličů, což znamenalo, že ji podpořila téměř polovina. S tímto výsledkem ve volbách zvítězila. Voleb se zúčastnilo celkem 83,2 % všech potenciálních voličů, tj. přibližně 42,8 milionů obyvatel. Svým volebním výsledkem si strana AKP získala nárok na 327 z 550 parlamentních míst.

V roce 2011 však AKP při volební kampani popřela existenci kurdského problému. Tím sice ztratila kurdské volební hlasy, ale získala podporu voličů strany MHP. Přes svůj původní záměr popřít kurdský problém vytvořila strana AKP v roce 2011 manifest, ve kterém se zabývala kurdskou problematikou. Usilovala v něm, i když velmi omezeně, o další zlepšování kurdských práv. (Satana, 2011, s. 169 - 189) V roce 2013 začal premiér Erdoğan pracovat na vzniku nové Turecké ústavy, která podle jeho slov měla obsahovat reformy se zaměřením na zlepšení pozice tureckých menšin. (Businessinfo.cz, 1997 - 2004) Není ale jisté, zda bude slib těchto reforem opravdu dodržen.

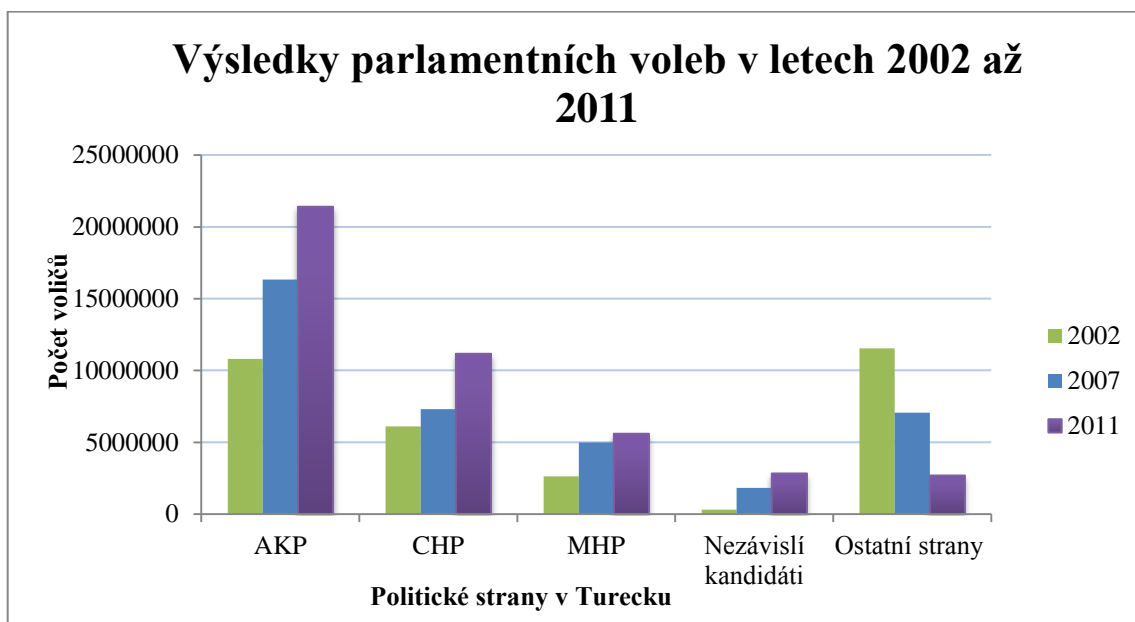
Největším rivalem strany AKP je republikánská strana CHP, která v posledních parlamentních volbách získala 25,9 % všech volebních hlasů. Díky svému úspěchu si mohla nárokovat 135 sedadel v parlamentu. Zatímco v roce 2002 tuto stranu podporovalo přibližně 6,1 milionů voličů, v roce 2011 už to bylo 11,3 milionů voličů.

Nezanedbatelný politický vliv ve sledovaných volebních obdobích měla i Strana národní akce MHP. V roce 2011 oslovila MHP 12,9 % voličů. To bylo procentuálně méně

než v roce 2007, kdy oslovila 14,3 % voličů. Celkový počet voličů strany MHP byl ovšem vyšší než v roce 2007. Téhož roku strana obsadila 53 poslaneckých míst. Posun v jejích preferencích směrem k lepšímu není ovšem pro kurdské obyvatelstvo příliš příznivý, jelikož MHP je silně nacionalistická a odmítá jakékoli mírové řešení v oblasti kurdské otázky.

Velmi důležitým aktérem byla ve volbách roku 2011 etnicky zaměřená strana BDP. V posledních volbách získala přízeň 6,5 % všech voličů. Tato strana následovala prokurdskou stranu DTP, která ve volbách roku 2007 získala relativně velké množství voličů, odpovídající 5,2 %. Ani v jednom volebním období tento počet nestačil k tomu, aby strany získaly potřebný počet hlasů k účasti v parlamentu. Přesto se jim povedlo obejít turecký zákon tak, že své členy prosadily do parlamentu jako nezávislé kandidáty. (Başkan, Güney, 2012, s. 164 - 174) V roce 2007 do parlamentu takto zasedlo celkem 26 zástupců. V roce 2011 vzrostl počet kurdských poslanců v parlamentu na 36 členů. Vliv strany BDP na řešení kurdské otázky bude podrobněji rozebrán v následující kapitole o kurdských politických stranách.

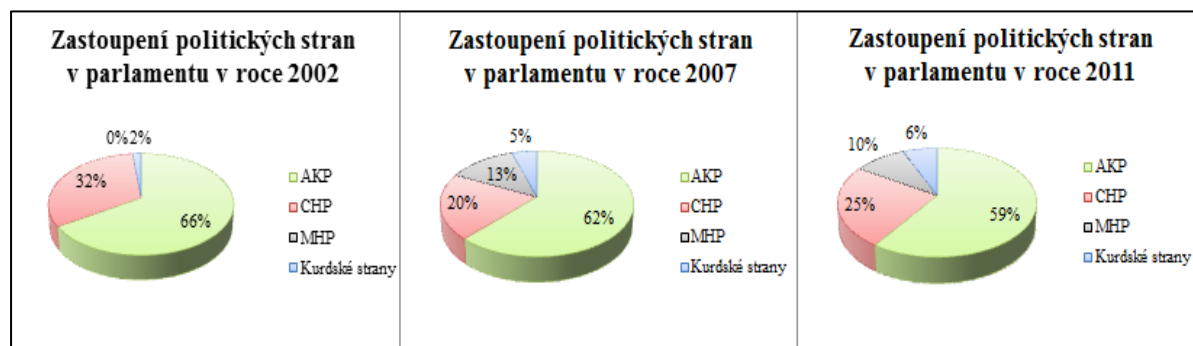
Změny v oblíbě jednotlivých politických stran během tří posledních parlamentních voleb jsou znázorněny v grafu 2. Z grafu je patrná dominance strany AKP oproti opozičním stranám a to ve všech sledovaných volebních obdobích.

Graf 2: Porovnání výsledků parlamentních voleb v Turecku v letech 2002 - 2011
Zdroj: Práce autora se statickými daty z Turkstat, 2014

Na obrázku 2, tvořeném třemi grafy, jsou zobrazeny změny v zastoupení politických stran v parlamentu během tří posledních voleb. Z grafu je patrný fakt, že nezávislí kandidáti reprezentující kurdské politické strany získávají postupem času stále větší počet míst v parlamentu. Stejný trend zaznamenala i strana MHP.

Z hlediska kurdských stran je tato situace velmi příznivá, jelikož větší počet míst v parlamentu ukazuje, že jejich návrhy a názory získávají na důležitosti.

Obrázek 2: Změny počtu míst v parlamentu dle výsledků parlamentních voleb v letech 2002 - 2011
Zdroj: Práce autora se statistickými daty z Turkstat, 2014

3.2.5 Kurdské politické strany

Kurdským politickým stranám komplikuje jejich konkurenceschopnost fakt, že kurdský jazyk není státem uznán jako oficiální jazyk, a to ani na regionální úrovni. Do roku 2002 bylo navíc jeho používání přísně zakázáno. (Čapek, Baar, 2012, s. 42)

Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.2.2, každá politická strana musí sídlit v Ankaře. To je ovšem komplikací pro kurdské politické strany, jelikož je to vzdaluje od jejich voličů. Další potíž spočívá v již zmíněném zákonu o povinnosti získat 10 % volebních hlasů, aby poslanci kandidující strany mohli usednout v parlamentu a podílet se tak na rozhodovacích procesech Turecka. (Tamtéž) Zákon se Kurdům daří úspěšně obcházet prostřednictvím nezávislých kandidátů.

Prakticky nejvýznamnější kurdskou stranou je v současné době strana BDP, která navazuje na všechny předchozí kurdské demokratické strany. Kurdské politické strany se začaly účastnit parlamentních i lokálních voleb až v roce 1989. Vůbec první legální kurdskou politickou stranou se stala Lidová strana práce (HEP). Z dalších nejznámějších kurdských stran můžeme jmenovat strany DEP (Demokratická strana), HADEP (Lidová demokratická strana), DEHAP (Demokratická lidová strana) a DTP (Strana pro

demokratickou společností). Všechny tyto strany byly postupně zakázány. (Tamtéž, s. 42 - 46)

Strana BDP ve své chartě navrhuje autonomii místních samospráv. Autonomie by měla být aplikovaná na regionální úrovni, nikoli na etnické. Tato strana rovněž usiluje o změny některých částí turecké ústavy. Zde se chce zaměřit na eliminaci rasistických motivů. Některé články sice nelze změnit, avšak BDP tvrdí, že je možné udělat dodatky, které by se týkaly jednotlivých komunit. Každá komunita by pak měla být identifikována na základě vlastní kulturní povahy. BDP se snaží rovněž o zajištění větší svobody a demokracie. Důležitá je pro ni i možnost vzdělání v mateřském jazyce. Současně by BDP chtěla zajistit práva a prostředky nutné k přežití i dalším kulturám v Turecku. Mimo jiné usiluje o zřízení regionálních parlamentů. (Hurriyet Daily News, 2011) Velkým skandálem bylo zatčení šesti poslanců ze strany BDP, kteří byli obviněni ze zločinů narušení ústavního pořádku. Někteří kurdští představitelé z toho obviňují stranu AKP. (Rudaw, 2013)

3.3 Protiturecké aktivity Kurdů

Následující část je zaměřena na analýzu počtu povstání, počtu obětí, cílů kurdských teroristických aktivit a změn úrovně bezpečnosti. Celá analýza se týká období činnosti PKK.

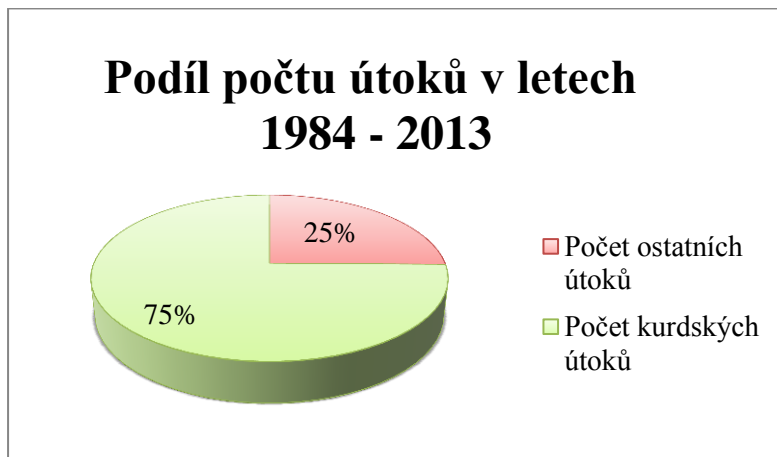
3.3.1 Počet povstání

Turecko je země, která se neustále potýká s teroristickými útoky. Zároveň v ní působí řada teroristických organizací. O některých z nich již bylo pojednáno v teoretické části práce. Analytická část se bude zabývat spíše celkovým počtem teroristických útoků. Důraz je zde kladen hlavně na ty útoky, jež byly iniciované kurdskými povstalci.

V následujícím výzkumu bude rozebíráno období let 1984 - 2013. V tomto období totiž v Turecku došlo k růstu kurdské teroristické činnosti, jejímž následkem došlo k obrovským ztrátám na lidských životech. Kurdská teroristická činnost byla tehdy podnícena vznikem PKK. Následující výzkum se snaží porovnat celkový počet teroristických útoků s počtem kurdských teroristických útoků. Současně pojednává o milnicích, jež zapříčinily intenzivnější či méně intenzivní aktivitu PKK.

V letech 1984 - 2013 se uskutečnilo podle GTD (Globální teroristické databáze) celkem 2391 útoků. Předpokládá se, že z tohoto množství bylo přibližně 1788 iniciováno

kurdskými teroristickými organizacemi. Slovní spojení „předpokládá se“ je zde uvedeno záměrně, jelikož při vyjádření množství útoků může dojít ke třem nesnázím. K některým útokům se totiž nepřihlásí žádná teroristická strana. U jiných pak dochází pouze k podezření ohledně totožnosti iniciátora útoku. K některým akcím se pak mnohdy přihlásí i více organizací. Podíl počtu kurdských útoků a teroristických útoků iniciovaných ostatními skupinami, znázorňuje graf 3. Z tohoto grafu je možné pozorovat, že téměř tři čtvrtiny všech útoků způsobili kurdští teroristé.

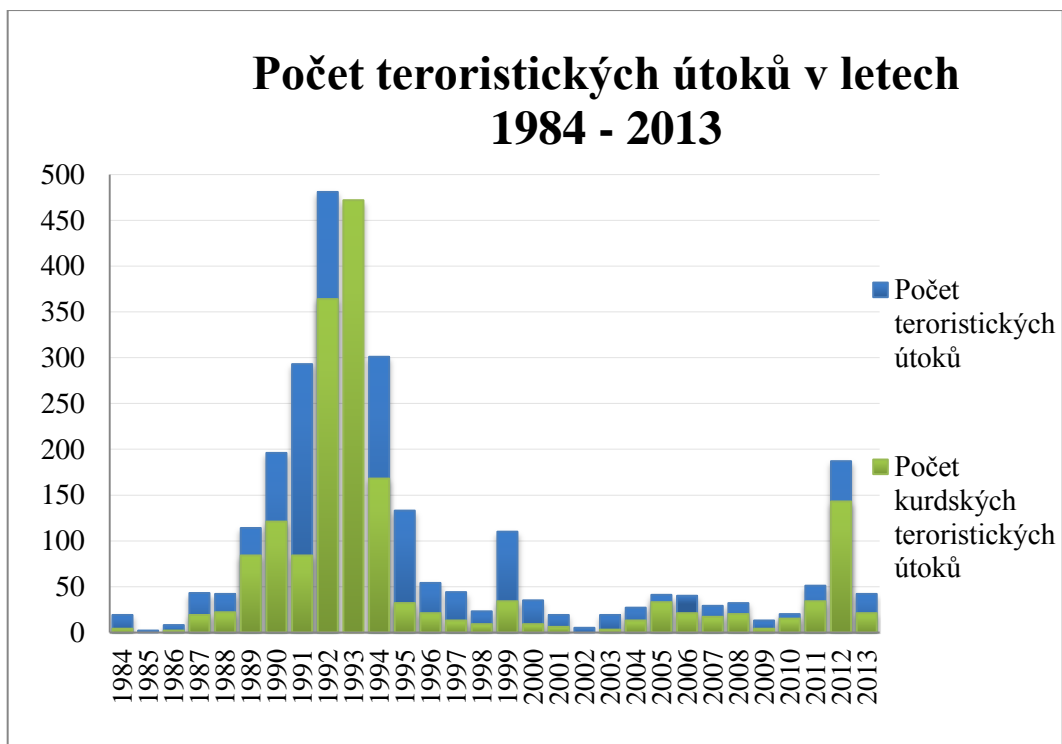

Graf 3: Podíl počtu kurdských teroristických útoků k celkovému počtu teroristických útoků v letech 1984 - 2013

Zdroj: Práce autora s daty GTD, 2009 - 2014

Nejvíce kurdských teroristických útoků v Turecku provedla organizace PKK. Činnost ostatních kurdských skupin již není tak významná a má celkově menší dopad na stabilitu. Ostatními teroristickými skupinami, které vykazovaly vyšší teroristickou činnost během zkoumaného období, byly například DHKP/C, TKP-ML, IBDA-C. (GTD, 2009 - 2014)

Množství kurdských teroristických útoků v období mezi lety 1984 - 2013 je zobrazeno v grafu 4. Zde jsou vedle sebe postaveny dvě řady. Modře vybarvená řada demonstruje celkové množství teroristických útoků v jednotlivých letech daného období. Zelená řada stejným způsobem představuje množství kurdských teroristických útoků. Obě řady jsou pro obraznější porovnání v sobě vzájemně zasazeny. Zde je vhodné podotknout, že se tato data velmi liší od informací z jiných zdrojů. To bude podrobněji popsáno v kapitole „Změna úrovně bezpečnosti dle vybraných ukazatelů.“

Graf 4 Poměr počtu kurdských teroristických útoků v jednotlivých letech konfliktu k počtu veškerých teroristických útoků v Turecku
Zdroj: Práce autora s daty z GTD 2009 - 2014

Z grafu 4 je patrné, že celkový počet teroristických útoků ve sledovaném období silně osciloval. V některých letech bylo násilí silnější, v jiných slabší. Intenzita povstání souvisela především s politickými ústupky Turecka vůči Kurdům. Od počátku sledovaného období, tedy od roku 1984 až do roku 1992 získávaly teroristické akce na intenzitě, a to nejen v počtu, ale rovněž v dopadech na nestabilitu oblasti. Ve zkoumaném období totiž došlo k vzniku skupiny PKK, která okamžitě začala podnikat protiturecké akce. Turecká vláda v té době nebrala hrozby PKK příliš vážně. Ve snaze tuto organizaci zastrašit zvolila místo obrany místních Kurdů raději strategii hromadného přesídlování obyvatel. Navíc začala v oblasti konfliktu podnikat silné protiútoky. Tím ovšem proti sobě poštvála i zbytek kurdských obyvatel, kteří se pak na protest přidávali k PKK. (DeRouen, 2007, s. 770 - 783)

Největší růst kurdských teroristických akcí byl zaznamenán mezi lety 1991 - 1993. Rok 1993 se v Turecku zapsal jako rok, kdy došlo k největšímu množství kurdských teroristických útoků. V tomto roce jich bylo zaznamenáno celkem 472. Rostoucí aktivita skupiny PKK by se dala vysvětlit nárůstem počtu členů PKK a zlepšením jejich bojových

taktik i tréninků. Vláda na to reagovala přijetím ofenzivního programu, po němž zahájila útoky na důležitá kurdská města. (Tamtéž)

V roce 1993 došlo k jistému obratu situace. PKK totiž v tomto roce vyhlásila na návrh reforem tehdejšího prezidenta Turecka Turguta Özala „klid zbraní.“ Özalovy reformy uvažovaly o rozšíření kurdského jazyka a dokonce i o vytvoření turecko-kurdské federace.⁸ Roku 1993 ovšem Turgut Özal náhle zemřel. V důsledku úmrtí došlo k zrušení všech předchozích jednání. PKK následně ukončila příměří a začala podnikat další protiturecké akce. (Bilgel, Karahasan, 2013/2014, s. 5 - 6)

Od roku 1993 počet teroristických útoků PKK podle GTD klesal. Také jejich podíl na celkovém počtu ostatních teroristických akcí v Turecku nebyl nijak zvlášť vysoký. Podle tureckého deníku Milliyet byl sice počet útoků nižší, avšak jejich „úspěšnost“ v počtu způsobených úmrtí byla velmi vysoká. (Milliyet Gazette, 2010)

Velmi významným rokem byl rok 1999, kdy došlo k zatknutí vůdce organizace PKK Abdullaha Öcalana. V té doby začal Öcalan prosazovat mírové jednání s tureckou vládou. Tentýž rok proto PKK vyhlásilo „klid zbraní.“ (Bilgel, Karahasan, 2013/2014, s. 5 - 6) I přesto PKK v několika následujících letech provádělo sporadické útoky. Jejich podíl na celkovém počtu teroristických útoků byl však pouze třetinový.

V roce 2002, kdy nastoupila k moci politická strana AKP, došlo ke změně jména PKK na Svobodný a demokratický kongres Kurdistánu, dále jen KADEK. Zároveň prohlásila, že v rámci podpory kurdských práv nebude vykonávat žádné násilné činy. Došlo i ke snížení počtu partyzánů PKK z původních 10 - 15 tisíc v roce 1997 na pouhých 4 - 5 tisíc v roce 2002. (Globalsecurity.org, 2000 - 2014) V onom roce nebyl podle GTD zaznamenán jediný kurdský teroristický útok. Zmiňovaný rok byl nejklidnějším ze všech let ve sledovaném období.

Od roku 2003, kdy PKK přijala nové jméno Kongra-Gel, opět vzrostl počet kurdských teroristických útoků. Zvýšené množství útoků bylo způsobeno zejména kurdskými protesty proti odsouzení vůdce PKK Abdullaha Öcalana. Další důvod spočíval v omezení televizního vysílání v kurdsém jazyce. (Aljazeera, 2013) V roce 2003 začala v Turecku působit i jiná kurdská teroristická organizace pod názvem Svobodní dravci

⁸ Během let 1993 a 2000 vyhlásila teroristická strana PKK „klid zbraní“ ještě 7x. Nejdelší z nich trval téměř pět let až do roku 2004.

Kurdistanu (TAK). TAK útočila zejména na civilisty a zahraniční turisty. (Globalsecurity.org, 2000 - 2014)

Vůbec největší množství teroristických útoků bylo v rámci nového tisíciletí zaznamenáno v roce 2012. Tehdy se v Turecku podle údajů GTD odehrálo přibližně 187 teroristických útoků, přičemž 143 z nich uskutečnila PKK, která začala působit již pod svým původním jménem. V roce 2013 došlo k zmírnění kurdských teroristických aktivit na základě vyhlášení „klidu zbraní“ stranou PKK, která zároveň začala s tureckou vládou jednat o mírových podmínkách a zlepšení lidských práv Kurdů. (Tamtéž) Turecká vláda se prostřednictvím zmiňovaného způsobu snažila o odzbrojení PKK. (Aljazeera, 2013)

Situace se opět zhoršila v roce 2014, kdy turecká vláda odmítla umožnit přesun dodávky zbraní z iráckého Kurdistanu přes turecký Kurdistan až do syrského města Kobani. Dodávka měla sloužit na pomoc tamním Kurdům v boji proti rebelům z řad teroristické organizace Islámský stát. Během zmiňovaného incidentu se proti vládě vzbouřilo přes 15 milionů Kurdů. V záležitosti obléhání kurdského města Kobani Islámským státem Kurdové pravidelně protestují proti nečinnosti turecké vlády. (Tamtéž)

3.3.2 Počet mrtvých a zraněných při teroristických útocích

Teroristické útoky, které se odehrály v Turecku během let 1984 - 2013, si vyžádaly značné ztráty na životech. Počet obětí nejen z řad kurdských teroristů analyzuje následující kapitola.

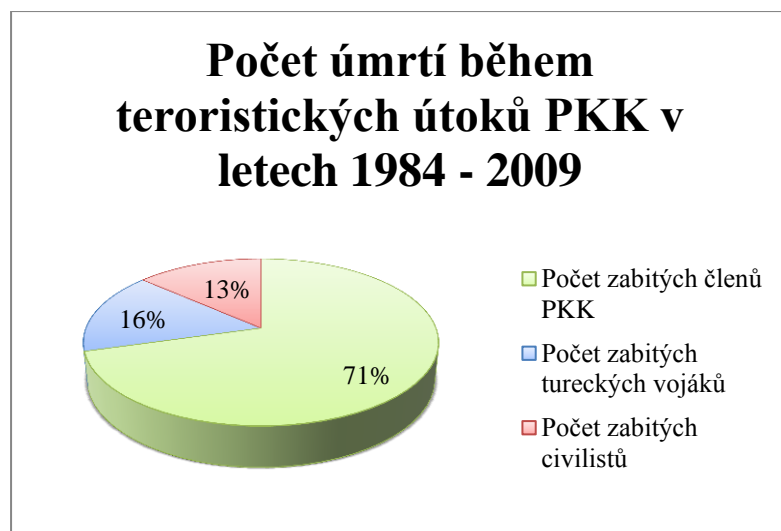
V tabulce 1 je uveden počet osob, které přišly během turecko-kurdských konfliktů v letech 1984 - 2009 o život. Tabulka je rozdělena do čtyř částí. První část udává celkový počet zemřelých členů PKK. Druhá část vypovídá o počtu tureckých vojáků, kteří v boji proti teroristům zaplatili životem. Třetí udává počet zemřelých civilistů během turecko-kurdských bojů. Nakonec je zde uveden počet mrtvých, který čítá 42072 za celou dobu konfliktu. Z tabulky je zřejmé, že nejvíce zemřelých bylo na straně kurdských partyzánů. Počet zemřelých členů PKK čítá nadpoloviční většinu všech obětí. Další největší počet úmrtí pochází z řad tureckých ozbrojených sil.

Počet usmrcených členů PKK	29704
Počet usmrcených tureckých vojáků	6681
Počet usmrcených civilistů	5867
Celkový počet úmrtí	42072

Tabulka 1: Počet úmrtí během konfliktu PKK proti Turecké vládě během let 1984 - 2009

Zdroj: Autorova práce s využitím statistických dat z Milliyet Gazette, 2010

Následující graf 5 zobrazuje údaje z tabulky 1. V grafu je počet mrtvých vyjádřen procentuálně. K největším ztrátám na životech došlo během let 1992 až 1999. Zmiňované období se vyznačovalo nejvyšší aktivitou PKK. (BILGIN, SARIHAN, 2013, s. 245) V tabulce 1 a grafu 5 není uveden počet zraněných osob během útoků. Daný indikátor je důležitý zejména kvůli představě o nestabilitě v oblasti. Počet zraněných civilistů byl podle tureckého deníku Milliyet za celkové období konfliktu 6683. Počet zraněných členů PKK činil 5088. Počet zraněných tureckých vojáků činil 12404. (Milliyet Gazette, 2010)

Graf 5: Počet úmrtí při teroristických útocích PKK v letech 1984 - 2009

Zdroj: Práce autora s daty z Milliyet Gazette, 2010

3.3.3 Cíle kurdských teroristických organizací

Hlavním cílem kurdské teroristické organizace PKK bylo vytvoření kurdského nezávislého státu, který by Kurdům zajistil vlastní kulturní a politická práva. Postupem času došlo k změně tohoto cíle na prosazení větší autonomie Kurdů a zajištění politických, kulturních i individuálních práv této menšiny v rámci Tureckého státu. Problém ovšem spočívá v nesouhlasu ze strany Turecka a jeho neochoty uznat alespoň existenci kurdské menšiny. (Yildiz, 2014) Kurdské teroristické akce se odehrávají převážně v oblastech

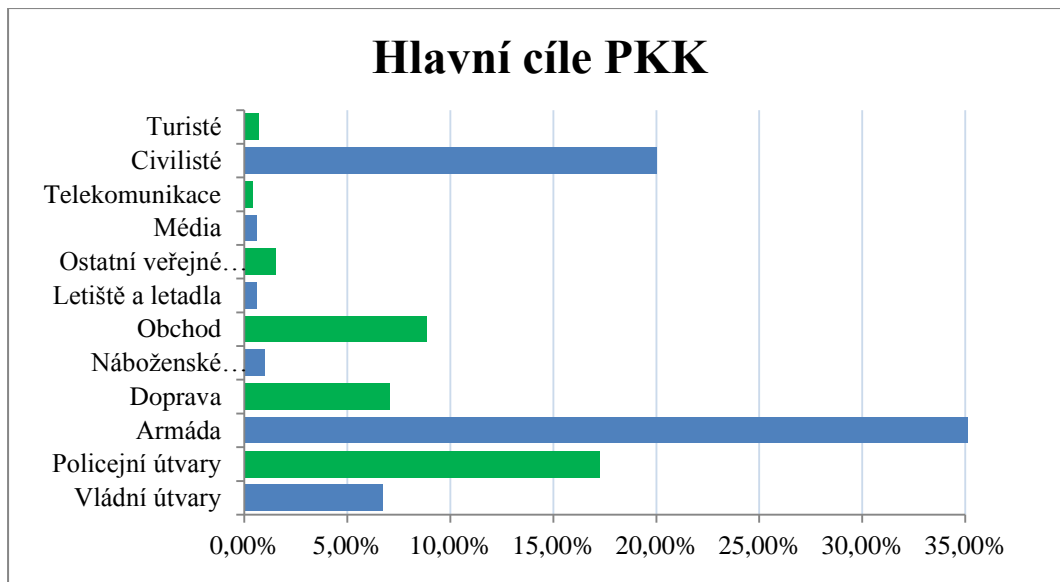
tureckého Kurdistánu. Mimo zmíněné oblasti se velké množství útoků soustřeďuje také v některých západních oblastech, především v Istanbulu. (GTD, 2009 - 2014) V následující tabulce 2 jsou porovnány oblasti Jihovýchodní Anatólie, Východní Anatólie a ostatní oblasti Turecka z hlediska celkového počtu kurdských teroristických útoků a jejich obětí. Z tabulky vyplývá, že se kurdské teroristické útoky uskutečňovaly především v oblastech Východní a Jihovýchodní Anatólie. Počet obětí zde byl největší. Porovnáním statistik z obou kurdských oblastí, lze dojít k závěru, že největší počet útoků i obětí byl zaznamenán v oblasti Jihovýchodní Anatólie.

Oblast	Celkové množství střetů	Celkové množství úmrtí
Východní Anatólie	39,60%	42,80%
Jihovýchodní Anatólie	47,00%	48,60%
Ostatní oblasti Turecka	13,40%	8,60%

Tabulka 2: Porovnání počtu útoků a počtu obětí v Jihovýchodní a Východní Anatólii a v ostatních oblastech Turecka

Zdroj: Bilgel, Karahasan, 2013/2014, s. 34

Jak je patrné z grafu 6, kurdské teroristické skupiny v letech 1984 až 2013 podle GTD útočily převážně na vojenské cíle a jednotky. Počet útoků proti vojenským subjektům představoval 35,27 % všech útoků. Cílem útoků kurdských sil se velmi často stávají i civilisté. Až 20 % útoků bylo mířeno právě na civilisty. PKK se zaměřovala také na policejní cíle a jednotky. Cílovým bodem byl rovněž obchod. Akce byly zaměřeny také proti dopravě a vládním cílům. Zajímavý je fakt, že kurdské skupiny útočily i proti náboženským institucím. Dalšími cílovými oblastmi teroristů byly například média, telekomunikace a ostatní veřejné statky. Některé útoky byly namířeny i přímo proti turistům. Cílovým bodem zaznamenaným u některých teroristických akcí byly i vodní zdroje.

Graf 6: Hlavní cíle PKK během let 1984 - 2013
Zdroj: Práce autora s daty z GTD, 2009 - 2014

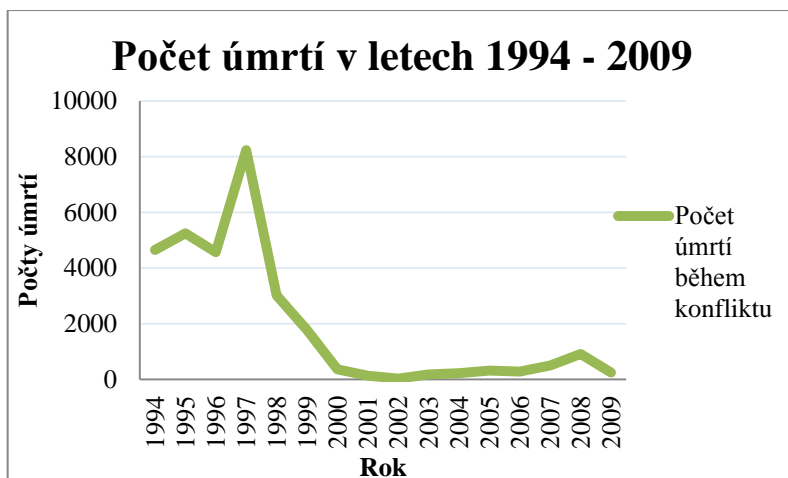
3.3.4 Změna úrovně bezpečnosti podle vybraných faktorů

Kapitola změna úrovně bezpečnosti představuje subjektivní hodnocení bezpečnosti podle počtu mrtvých při kurdeckých teroristických útocích a podle počtu útoků.

3.3.4.1 Změna úrovně bezpečnosti podle počtu mrtvých

Změny v počtech obětí během konfliktu jsou demonstrovány v následujícím grafu. K průzkumu byly využity data z let 1994 až 2009. Data z ostatních let nebyla k dispozici v dostatečné kvalitě.

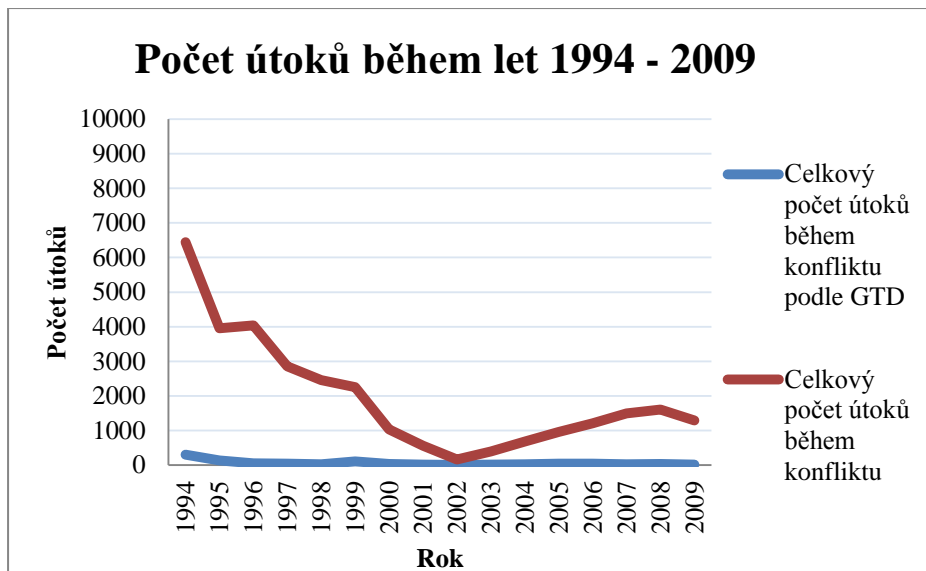
Z grafu 7 je patrné, že v roce 1997 zemřelo největší množství lidí. Dle dostupných údajů činil tento počet 8234. Z hlediska stupně bezpečnosti bych tento počet zařadila kolem stupnice 4, která představuje stav občasných intenzivních bojů. Přestože se zmiňovaná problematika nedotkla celkové turecké populace, tak je podle mého názoru jedná o velmi rizikovou záležitost. Na základě definování počtu mrtvých by se v roce 1997 dal konflikt považovat za válku. Nejméně mrtvých bylo zaznamenáno v roce 2002. Tehdy následkem konfliktu zemřelo 33 lidí, což na stupnici bezpečnosti dosahuje úrovně 9 odpovídající perfektnímu právu a pořádku.

Graf 7: Počet úmrtí v letech 1994 - 2009
Zdroj: Práce autora s daty Milliyet Gazette, 2010

3.3.4.2 Změna úrovně bezpečnosti podle počtu útoků

Následující graf 8 zobrazuje trendy v počtu útoků během let 1994 až 2009. V tomto grafu proti sobě stojí dvě křivky. Každá z nich představuje stejný údaj, avšak dle dvou odlišných zdrojů. Rudá čára interpretuje data uvedená v tureckém deníku Milliyet, zatímco modrá data jsou interpretována z globální teroristické databáze GTD. Stupeň bezpečnosti v Turecku se v tomto případě odvíjí od dat z deníku Milliyet a dat z GTD. Podle tureckého deníku bylo největší množství útoků zaznamenáno v roce 1994. Toto množství je dle mého soudu velmi závažné a proto bych ho zařadila k 3. stupni bezpečnosti, jenž odpovídá intenzivním bojům. Když se ovšem zaměříme na data ze zdroje globální teroristické databáze, tak počet útoků byl nejintenzivnější v roce 1994. Jejich přesný počet je však několikrát nižší než uvádí turecký zdroj. V tomto případě by se stupeň bezpečnosti mohl pohybovat okolo čísla 8, který odpovídá příležitostnému násilí. Nejnižší počet útoků byl podle obou zdrojů v roce 2002. Tehdy bych u tureckého zdroje navrhla stupeň 9 u GTD spíše 10. Oba stupně odpovídají perfektnímu právu a pořádku.

Graf 8: Celkový počet útoků během let 1994 - 2009

Zdroj: Práce autora s daty Milliyet Gazette, 2010 a GTD, 2009 - 2014

3.4 SWOT analýza

Analýza SWOT se používá jako podklad pro návrhovou část. Identifikuje silné a slabé stránky určité problematiky a zároveň definuje možné příležitosti a hrozby. Zkoumání příležitostí a hrozeb slouží k predikci pravděpodobného a nejhoršího možného vývoje situace. SWOT analýza kurdské problematiky v Turecku je uvedena následovně:

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Aliance Turecka s NATO, OSN a jinými organizacemi a přístupový proces Turecka do EU • Vláda, která přislíbila zlepšování práv Kurdů • Existence kurdských politických stran • Uznání a vnímání existence kurdského národa • Posun ve zlepšení kurdských práv, například svoboda jazykového projevu možnost výuky v kurdsém jazyce na soukromých základních školách 	<ul style="list-style-type: none"> • Turecký nacionalismus • Častá změna strategií dominantní politické strany z hlediska kurdské otázky • Silné protivládní demonstrace • Obsazení parlamentních míst pouze stranami, které získají více než 10 % všech volebních hlasů • Nedokonalé dodržování lidských práv Kurdů • Nákladná výuka na soukromých školách
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Tlak ze strany mezinárodních organizací a možné členství v EU • Dominance vlády, která může zlepšit kurdská práva • Rostoucí obliba kurdských politických stran • Postupné zlepšování práv Kurdů • Mírové procesy s PKK 	<ul style="list-style-type: none"> • Nerespektování požadavků mezinárodních organizací na zlepšení práv Kurdů • Zlepšování kurdských práv jen „na oko“ • AKP nesplní své závazky vůči Kurdům • Oslabení pozice AKP • Rozpuštění kurdských politických stran • Vznik dalších ozbrojených hnutí PKK • Vzdělávání bojů s Islámským státem

Předpokládám, že nejpravděpodobnější vývoj bude spočívat v tom, že kurdská menšina zůstane součástí tureckého státu, budou zlepšena kurdská práva, avšak autonomie Kurdů nebude v rámci Turecka zcela zajištěna.

Za nejhorší možný vývoj považuji odtržení kurdského území od Turecka i ostatních států, ve kterých se kurdská území nyní nachází.

Následující tabulka slouží k matematickému vyjádření SWOT analýzy zaměřené na kurdskou problematiku v Turecku. Tabulka je rozdělena do 4 sloupců. V prvním sloupci jsou vyjádřeny konkrétní silné a slabé stránky, stejně tak jako příležitosti a hrozby. Druhý sloupec znamená váhu nebo důležitost, která je přiřazována jednotlivým položkám v dané kategorii. Součet vah v kategorii se vždy musí rovnat číslu 1. Čím vyšší je hodnota váhy, tím nabývá položka na důležitosti. Třetí sloupec znamená hodnocení neboli spokojenost s konkrétní položkou. Rozsah kolonky hodnocení se pohybuje od -5 do 5. Záporné hodnoty se přiřazují slabým stránkám a hrozbám. Hodnota -5 znamená nejvyšší nespokojenost, zatímco -1 znamená nejnižší nespokojenost. Podobně je tomu u vyjádření kladných hodnot. Číslo 1 vyjadřuje nejnižší spokojenost a číslo 5 nejvyšší spokojenost. Všechna zmiňovaná čísla jsou přiřazena na základě subjektivního hodnocení. Poslední kolonka vyjadřuje součin vah a hodnocení u jednotlivých položek. V každé kategorii dochází k součtu dílčích součinů. Následně je nutné sečíst celkové hodnoty silných a slabých stránek, stejně tak jako celkové hodnoty příležitostí a hrozeb. Nakonec je potřeba sečíst obě výsledné hodnoty. (Fotis Fotopulos, 2011)

Po sečtení celkových hodnot silných a slabých stránek, tedy čísel 4,1 a -3,9 vyjde číslo 0,2. Po sečtení čísel 4,75 a -4,4 u příležitostí a hrozeb bude výsledek -0,35. Obě vypočtená čísla je nutné opět sečíst. Výsledek odpovídá hodnotě -0,15. Jelikož je toto číslo záporné, je potřeba zapracovat na řešení kurdské problematiky v Turecku.

Silné stránky	Váha	Hodnocení	Součin
Aliance Turecka v mezinárodních organizacích	0,15	3	0,45
Vláda, která přislíbila zlepšování práv Kurdů	0,1	3	0,3
Existence kurdských politických stran	0,2	4	0,8
Uznání a vnímání existence kurdského národa	0,2	4	0,8
Posun ve zlepšení kurdských práv	0,35	5	1,75
Součet			4,1
Slabé stránky			
Turecký nacionalismus	0,3	-5	-1,5
Častá změna strategií AKP	0,15	-4	-0,6
Silné protivládní demonstrace	0,1	-3	-0,3
Obsazení parlamentních míst stranami s 10 % volebních hlasů	0,1	-2	-0,2
Nedokonalé dodržování lidských práv Kurdů	0,3	-5	-1,5
Nákladná výuka na soukromých školách	0,05	-4	0,2
Součet	1		-3,9
Příležitosti			
Tlak ze strany mezinárodních organizací	0,25	5	1,25
Dominance vlády, která může zlepšit kurdská práva	0,15	4	0,6
Rostoucí obliba kurdských politických stran	0,15	4	0,6
Postupné zlepšování práv Kurdů	0,3	5	1,5
Mírové procesy s PKK	0,2	4	0,8
Součet			4,75
Hrozby			
Nerespektování požadavků mezinárodních organizací	0,2	-5	-1
Zlepšování kurdských práv jen „na oko“	0,15	-5	-0,75
AKP nesplní své závazky vůči Kurdům	0,15	-5	-0,75
Oslabení pozice AKP	0,1	-3	-0,3
Rozpuštění kurdských politických stran	0,1	-4	-0,4
Vznik dalších ozbrojených hnutí PKK	0,15	-4	-0,6
Boje s Islámským státem	0,15	-4	-0,6
Součet	1		-4,4

Tabulka 3: Matematické vyjádření položek SWOT analýzy
Zdroj: Vlastní návrh

4 NÁVRHOVÁ ČÁST

Návrhová část diskutuje možné příležitosti a hrozby kurdské otázky a uvádí návrhy na její řešení.

Ve SWOT analýze byly nastíněny potenciální scénáře kurdské otázky v Turecku. První a podle mého názoru nejvíc pravděpodobnou možností je, že se Kurdové od Turecka neodtrhnou. Předpokládám, že tlak mezinárodních organizací, jichž je Turecko členem, bude mít vliv na zlepšení lidských práv Kurdů. Kurdská otázka by mohla být řešena relativně poklidným způsobem. Na druhou stranu může nastat situace, kdy Turecko nezlepší lidská práva Kurdů nebo je zlepší jen částečně. Reálně pak k žádnému zlepšení nedojde. Pokud ano, tak jen v malé míře. Zlepšování práv Kurdů může být vyřešeno i dominancí vlády politické strany AKP, která je ochotná postupně zlepšovat lidská práva Kurdů. Situace v jihovýchodní části Turecka by pak byla stabilizovaná. Není ovšem jisté, zda vláda dodrží své přísliby ohledně kurdské otázky. Pokud by se tak stalo, mohlo by to vyprovokovat velké protesty a další činnost PKK. Koloběh bojů by se tak mohl znovu opakovat. Kurdové se v podstatě na tuto vládu spoléhají, jelikož ostatní politické strany nepřinášejí nijak významné řešení situace. V takové chvíli by mohly řešit kurdský problém pouze kurdské politické strany, které však nejsou tak silné jako strana AKP. Žádná turecká politická strana neuvažuje o odtržení kurdských území, a v tomto případě je i dobré zmírnění požadavků Kurdů, kteří usilují pouze o autonomii, či dokonce pouze o uznání jejich identity a kulturních práv. Autonomie podle mého názoru nebude uznána. Pravděpodobnější je spíše uznání identity a kulturních práv.

Další a pravděpodobně nejhorší scénář, který by mohl ohrozit stabilitu oblasti, spočívá v osamostatnění Kurdů. Nový stát by byl složený z velmi odlišných kurdských kmenů, kteří nikdy nebyli zvyklí na společné soužití. Mluví odlišnými dialekty a vyznávají rozličná náboženství. Jejich historie již není úplně společná, jelikož obývali čtyři různé státy. Kurdové nikdy neměli jednotný politický aparát a minimálně zpočátku by jej bylo velmi problematické udržet. Velmi složité by bylo rovněž vytyčení přesných kurdských hranic. Kurdské oblasti nejsou obývány pouze Kurdy, ale i Turky a příslušníky ostatních států a národů. Tím by mohlo dojít k dalším protestům a mezinárodním konfliktům.

Velkou bezpečnostní nestabilitu může vyvolat současná hrozba, týkající se rostoucího tlaku teroristické organizace Islámský stát. Kurdové z Turecka se snaží jakýmkoli způsobem pomoci syrským Kurdům v boji proti zmiňované organizaci. Turecká vláda ovšem nevyhází tureckým Kurdům v jejich snahách vstříc, ba naopak je bojkotuje. Za důvod tohoto postoje považují strach turecké vlády z toho, že by Kurdům mohla být v případě vítězství přislíbena pomoc při vytvoření vlastního státu. Postoj turecké vlády je v tomto případě velmi kritizován. Zároveň způsobil aktivizaci útoků PKK. Dle mého názoru by turecká vláda měla alespoň v tomto ohledu ustoupit tureckým Kurdům, neboť v opačném případě by mohla čelit velké mezinárodní kritice.

Podle mého názoru je důležité, aby se současná turecká vláda dále zabývala Kurdskou otázkou ve snaze zlepšit práva Kurdů. Zároveň by neměla zapomínat na ostatní menšinové skupiny, které se v Turecku nachází. Měla by pokračovat v mírových jednáních s lídrem kurdské strany PKK Abdullahem Öcalanem. Öcalan má na kurdskou veřejnost značný vliv. Velký potenciál vidím i v rozšíření vlivu kurdské politické strany BDP. Zmiňovaná strana je sice slabší, avšak její případné vítězství by mohlo mít pozitivní vliv na řešení kurdské otázky. Turecká vláda si podle mého názoru neuvědomuje současnou hrozbu teroristické organizace Islámský stát, jež působí blízko Tureckých hranic. Pokud by došlo k růstu moci Islámského státu, mohl by začít útočit i v Turecku, čímž by došlo k ohrožení bezpečnosti.

5 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zaměřuje na kurdskou problematiku v Turecku. Úkolem bylo vysvětlit a analyzovat kurdský vliv na politiku a bezpečnostní stabilitu Turecka. K dosažení cíle jsem považovala za vhodné nejdříve informovat o důležitých pojmech souvisejících s danou problematikou a napomáhajících k pochopení následné analýzy. Zmiňovanými pojmy byly národ, menšina, lidská a politická práva a bezpečnost. Ve stejné části jsem nahlédla i do historie. Pozornost jsem kladla zejména na kurdské osvobozené snahy po vzniku Turecka. Prostřednictvím studia historických okolností jsem se snažila vypátrat příčinu současné nestabilní situace v Turecku. Zároveň jsem se zajímala o to, proč Kurdové v rámci svých nacionalistických hnutí nikdy neměli úspěch. Položené otázky byly v mé práci vedlejší, avšak pro zkoumání této problematiky nezbytné. Hlavní příčinu nepokojů vidím v rozdělení kurdského území po první světové válce mezi Turecko, Sýrii, Irák a Irán. V Turecké republice se v té době rovněž zakořenila Atatürkova idea silného nacionalismu, který popíral existenci jakékoli jiné identity než turecké. Výjimku zde tvořily menšinové skupiny vyznávající jiné náboženství než islám. Turci měli tak velké obavy o ohrožení vlastní existence, že raději začali omezovat práva a ostatních národů žijících v Turecku a snažili se o jejich asimilaci. Odepření různých práv, včetně práva na vlastní jazyk způsobilo mezi Kurdy nepokoje. Všechny byly postupně odraženy. Následně docházelo k nucenému přesídlování Kurdů do ostatních oblastí Turecka. Kurdové chovali silné antipatie vůči Turkům a dávali jim za vinu všechno špatné, co se v jejich regionu událo. Ozbrojená hnutí i odpor v rámci populace dané země vytvářely tlak a vedly k nestabilitě.

V analytické části byl vymezen počet všech menšin v Turecku a podíl Kurdů na celkové populaci. Bylo zde uvedeno omezování a zlepšování práv Kurdů. Jejich porušování se stalo významným důvodem k vzniku napětí a vyostřilo v několik povstání. V současné době již naštěstí dochází k jednotlivým pokrokům v oblasti zlepšování práv Kurdů. Kurdská otázka se totiž po několikaletých střetech mezi Stranou kurdských pracujících a Turky dostala do zájmu mezinárodních organizací, které požadovaly zlepšování lidských práv Kurdů. Stejný cíl si určily nejen kurdské politické strany, ale také turecká strana AKP, která je od roku 2002 nejsilnější politickou stranou v zemi. Strana AKP jako první uznala existenci kurdské menšiny. Od té doby vytvořila spoustu návrhů na zlepšení práv, přičemž

došlo k zlepšení jen některých z nich. Strana AKP je však ve svých názorech poněkud nestabilní a v roce 2011 dokonce popřela existenci kurdské otázky. Poté v roce 2013 opět zahájila práci na nové turecké ústavě, která by podle slov premiéra Erdoğana měla zahrnovat články na zlepšování práv menšin. Kurdové jsou na této straně prakticky závislí, jelikož kurdská politická strana BDP není příliš silná a ostatní strany nemají větší zájem na vyřešení kurdské otázky. Z hlediska bezpečnostního přinesla kurdská otázka velkou nestabilitu zejména v letech 1984 - 1999. V té době působila v Turecku PKK, která byla později dle mezinárodního hlediska uznána jako teroristická organizace. V tomto období docházelo k velkému množství útoků ze strany PKK a k značným ztrátám na životech. Úroveň bezpečnosti se z hlediska počtu mrtvých i počtu útoků v průběhu konfliktu změnila. K největším ztrátám na životech však došlo během let 1992 - 1999. V té době umíralo každým rokem více než 1000 osob. Dle terminologie by se konflikt mohl během těchto osmi let považovat za válku, respektive za občanskou válku. Při konfliktech nejvíce trpěli Kurdové z řad obyčejných občanů, kteří čelili útokům jak ze strany armády, tak ze strany PKK. Konflikt se po zatčení lídra PKK Abdullaha Öcalana v roce 1999 umínil. V současnosti však jeho aktivita přetrvává, respektive se vznikem hrozby teroristické organizace Islámský stát dokonce narůstá. PKK se v této problematice ze strany Turecka nedočkala velké podpory, což způsobuje nárůst protestů i u obyčejných Kurdů.

V poslední části práce jsem vytvořila SWOT analýzu, která shrnuje silné a slabé stránky kurdské problematiky. Současně prodiskutovala příležitosti a hrozby, týkající se kurdské otázky v Turecku. Situace se může vyvíjet různými způsoby. Za nejpravděpodobnější scénář považuji, že se kurdská menšina od Turecka neodtrhne a ani nebude uznána její autonomie. Budou však zlepšena lidská práva Kurdů. Nejhorší možný scénář může spočívat v tom, že se Kurdům podaří odtrhnout od Turecka a jeho sousedních zemí. Posléze vytvoří vlastní stát, který bude mít nepříznivý vliv na bezpečnostní stabilitu v regionu. Podle mého názoru není tento scénář příliš pravděpodobný.

V práci jsou zmíněny způsoby formálního uznání existence státu. Existují dva způsoby - konstitutivní a deklaratorní. Podle starší konstitutivní teorie Kurdistan oficiálně neexistuje. Z hlediska novější deklaratorní teorie by Kurdistan mohl fungovat alespoň zčásti, jelikož splňuje některá kritéria státu.

Problematika kurdského národa je velmi zajímavá a často diskutovaná. Provází ji množství faktů, které by se daly podrobněji zkoumat i v dalších pracích. Poučné by mohlo být například srovnání současné situace Kurdů v Turecku, Iráku, Iránu a Sýrii.

6 SUMMARY

This bachelor thesis focuses on Kurdish minority in Turkey. Its aim is to analyse Kurdish influence on security and political stability of Turkey. Theoretical part describes crucial terms which are necessary for understanding the analytical part. These terms are state, nation and minority as well as human rights and security. Chapter about security also describes history of Kurdish national movements. In this chapter historic roots of the Turkish-Kurdish conflict are introduced. Although there were some problems between Turks and Kurds in the early history of Ottoman Empire and Turkey, their hatred has increasingly raised during activity of Kurdistan Workers Party, shortly PKK. Its influence on Turkish security is analysed in analytic part of the thesis.

Analytic part describes minorities in Turkey as well as Kurdish position in this state. Also it analyses political parties in Turkey. Rules of political law in Turkey are also included. It compares an amount of all terrorist attacks with amount of all Kurdish attacks. Also it reflects number of people who died during the conflict between PKK and Turkish army. This thesis identifies even the security degree in Turkey, according to amount of attacks and amount of death people. The worst situation was in 1997. That year conflict between Turkish army and PKK could be considered as a civil war. Next chapter in analytic part identifies SWOT analysis. According to the analysis, discussion and predictions are formed. In one side Kurdish minority is recognized and their laws are little bit improved. In the other side, their situation is still very complicated. Nowadays there is a big threat coming from the terrorist organisation named Islamic State.

7 BIBLIOGRAFIE

ALEXROD, Alan a Charles PHILLIPS. 600 nejvýznamnějších diktátorů a tyranů v dějinách: Vyd. 1. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2000, 478 s. ISBN 80-242-0314-6.

ALJAZEERA. Timeline: PKK conflict with Turkey. *Al Jazeera* [online]. 2013 [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/europe/2013/03/2013320652845642.html>

ALMONITOR: Is There a Turkish Kurdistan?. *Almonitor: The Pulse of the Middle East* [online]. Al-Monitor., ©2014 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/02/kurdish-autonomy-turkey-risks-consequences.html#>

BAŞKAN, Filiz a Aylin GÜNEY. Turkey's June 2011 Parliamentary Elections. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* [online]. 2012, vol. 14, issue 1, s. 165-174 [cit. 2014-12-17]. DOI: 10.1080/19448953.2012.656983. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19448953.2012.656983>

BILGEL, Firat a Burhan Can KARAHASAN. *The Economic Costs of Separatist Terrorism in Turkey* [online]. Barcelona, 2013/14 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: http://www.ub.edu/irea/working_papers/2013/201322.pdf. Working Paper. Universitat de Barcelona

BILGIN, Fevzi, SARIHAN, Ali. Understanding Turkey's Kurdish question. United Kingdom. Lexington Books, 2013, 245 s., ISBN 978-0-7391-8402-8.

BLOOM, Mia. *Dying to kill* [online]. New York: Columbia University Press [cit. 2014-12-21]. ISBN 978-0231133210.

BRUINESSEN, Martin van. The Kurds in Turkey. In: *MERIP Reports no. 121* [online]. 1984 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: http://www.let.uu.nl/~Martin.vanBruinessen/personal/publications/Bruinessen_Kurds_in_Turkey_1984.pdf

BRUINESSEN, Martin van. *Agha, shaikh, and state: the social and political structures of Kurdistan* [online]. Atlantic Highlands, N.J.: Zed Books, 1992, 373 p. [cit. 2014-12-21]. ISBN 18-564-9019-X.

BUSINESSINFO.CZ. Turecko: Vnitropolitická charakteristika. Businessinfo.cz [online]. CzechTrade, 1997 - 2014. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/turecko-vnitropoliticka-charakteristika-19210.html>

CIA. The World Factbook: Turkey. *Central Intelligence Agency* [online]. 2014 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html>

CLINE, Lawrence E. From Ocalan to Al Qaida: The Continuing Terrorist Threat in Turkey. *Studies in Conflict* [online]. 2004, vol. 27, issue 4, s. 321-335 [cit. 2014-12-17].

CONSULATE MICHIGAN. Political Parties + Election System. *Consulate General republic of Turkey Michigan* [online]. Turkish Consulate in Michigan, 2006. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://www.turkishconsulategeneral.us/abtturkey/govt/elec.shtml>

ČAPEK, Václav a Vladimír BAAR. *Kurdové v Turecku*. 1. vyd. V Ostravě: Ostravská univerzita, 2012, 116 s. ISBN 978-80-7464-147-3.

ČÁSTEK, M., JANÁČKOVÁ, A. - Vybraná témata. Turecko - volby 2007. Parlament České republiky. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. [online]. 2007, 15/27, s. 1-15 [cit. 2014-12-17]

DAVIS, Paul K. *Dilemmas of intervention: social science for stabilization and reconstruction* [online]. Santa Monica, CA: RAND, 2011, xlix, 332 p. [cit. 2014-12-21]. ISBN 978-083-3052-490.

DEROUEN, Karl. *Civil Wars of the world. Major Conflicts since World War II*. ABC – CLIO, Inc. California, 2007, 863 s. ISBN 978-1-85109-920-7.

ECCARIUS-KELLY, Vera. Nationalism, Ethnic Rap, and the Kurdish Diaspora. *Peace Review* [online]. 2010-11-18, vol. 22, issue 4, s. 423-431 [cit. 2014-12-17]. DOI: 10.1080/10402659.2010.524569. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10402659.2010.524569>

EFEGIL, Ertan. Analysis of the AKP Government's Policy Toward the Kurdish Issue. *Turkish Studies* [online]. 2011, vol. 12, issue 1, s. 27-40 [cit. 2014-12-17]. DOI: 10.1080/14683849.2011.563938. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683849.2011.563938>

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2.

EMMERT, František. *Odmaturuj! ze společenských věd*. Vyd. 1. Brno: Didaktis, c2003, 224 s. ISBN 80-86285-68-5.

FACTS AND DETAILS. Kurdistan workers party (the pkk) and the struggle for a kurdish state. *Facts and details* [online]. Jeffrey Hays, © 2013 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://factsanddetails.com/world/cat58/sub385/item2369.html>

FOREJTOVÁ, Monika. *Mezinárodněprávní ochrana menšin*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002, 118, xviii s. ISBN 80-7082-843-9.

FOTIS FOTOPULOS. SWOT analýza v Excelu. Fotis Fotopulos [online]. 2011 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z <http://excel-navod.fotopulos.net/swot-analyza.html>

GHASSEMLOU, Abdul Rahman. *Kurdistan and the Kurds*. Prague: Publishing House of the Czechoslovak Academy of Sciences, 1965, 304 s.

GLOBALSECURITY.ORG. Kongra-Gel. Kurdistan Freedom and Democracy Congress (KADEK). Kurdistan Workers' Party (PKK). *Global security.org* [online]. Globalsecurity.org, 2000 - 2014. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/pkk.htm>

GTD. Turkey. *Global terrorism database*. [online]. 2009 - 2014. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?search=turkey&sa.x=0&sa.y=0>

HATEM, Robert a Mark DOHRMANN. Turkey's Fix for the "Kurdish Problem". *Middle East Quarterly* [online]. 2013, vol. 20, issue 4, s. 49-58 [cit. 2014-12-17].

- HOLUB, Imlauf: Kurdové v Turecku [online]. Hospodářská a kulturní studia, Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze, 2009. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/kurdove_v_turecku
- HURRIYET DAILY NEWS. Autonomy is key goal for Turkey's BDP. *Hurriyet daily news* [online]. 2011. [cit. 2014-12-17]. <http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=bdps-draft-charter-suggests-autonomy-amends-taboo-articles-2011-02-14>
- KARIMOVA Nigar, DEVERELL Edward. Minorities in Turkey [online]. [cit. 2014-12-16] Dostupné z: <http://miris.eurac.edu/mugs2/do/blob.pdf?type=pdf&serial=1101210931437>
- KHRP. Kurds. *Kurdish Human Rights Project* [online]. © 2005 - 2014, KHRP [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.khrp.org/kurds/history.html>
- KLÍMA, Karel. *Státověda*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 415 s. ISBN 80-86898-98-9.
- KŘIKAVOVÁ, Adéla a V. ČERNÝ. *Národnostní problematika v zemích Západní Asie: Kurdové, Čerkesové*. Praha: Orientální ústav ČSAV, 3, 92 s.
- KUBÁLEK, Petr. *Kurdové a Kurdistan*. [online]. ©2002 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: <http://kurdove.ecn.cz/>
- KURDNET. Kurdish PKK chief says will spread to Turkish cities if we were attacked by Turkey. *Kurdnet* [online]. Kurd Net, 1998-2014 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.ekurd.net/mismas/articles/misc2007/10/turkeykurdistan1420.htm>
- MAREŠ, Miroslav. Vymezení pojmů terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii. *Obrana a strategie*, Brno: ÚSS VA, 2004, roč. 4, č. 1, s. 19-32. ISSN 1214-6463.
- MARTÍNEK, Jiří. *Jak spočítat (národnostní) menšinu* [online]. 2004 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://geography.cz/geograficke-rozhledy/wp-content/uploads/2008/04/22-23.pdf>
- MEISELS, Tamar, Margaret DANCY, Victoria COSTA a Joshua GERT. Fighting for Independence. *Social Theory and Practice* [online]. 2014, vol. 40, issue 2, s. 304-326 [cit. 2014-12-17]. DOI: 10.5840/soctheorpract201440218. Dostupné z: http://www.pdcnet.org/oom/service?url_ver=Z39.88-2004&rft_val_fmt=&rft.imuse_id=soctheorpract_2014_0040_0002_0304_0326&svc_id=info:www.pdcnet.org/collection
- MILLIYET GAZETE. Güncel: 55 milyon kişi 'etnik olarak' Türk. *Milliyet.com.tr* [online]. Milliyet, 2007 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.milliyet.com.tr/2007/03/22/guncel/agun.html>
- MILLIYET GAZETE. 26 yılın kanlı bilançosu. *milliyet.com.tr* [online]. 2010. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://www.milliyet.com.tr/26-yilin-kanli-bilancosu/guncel/haberdetay/24.06.2010/1254711/default.htm>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Bezpečnost. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pojmy-bezpecnost.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Definice pojmu terorismus. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2009 [cit. 2014-12-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>

MINORITY RIGHTS GROUP INTERNATIONAL: Turkey: Turkey overview. *Minority Rights Group International* [online]. MRG, © 2005 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/kurdove_v_turecku

NICM. Menšiny - základní informace. *Národní informační centrum pro mládež* [online]. NICM, 2008, 2014 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/mensiny-zakladni-informace>

NORTON, A. R., Civil society of The Middle East. Vol. 2. The Netherlands, 2001. 320 s. ISBN 90-04-10469-0.

OHCHR. What are human rights? *United Nations Human Rights* [online]. OHCHR, ©1996-2014 [cit. 2014 12. 16.]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/en/issues/pages/whatarehumanrights.aspx>

OSN PRAHA. Lidská práva. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. Praha: UNIC, ©2005 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/>

OSN PRAHA. Všeobecná deklaráce lidských práv. [online]. 2006 [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>

OSN PRAHA. Zprávy 2008: Lidská práva pro všechny: Před šedesáti lety byl přijat základní dokument lidských práv. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. Praha: UNIC, ©2005 [cit. 2014 12. 16.]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1374>

OŠLEJŠKOVÁ, Eva. *Kurdové a Kurdistán: Politický vývoj a pozice v mezinárodních vztazích* [online]. Prostějov, 2007 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://soc.nidv.cz/data/2007/17-3.pdf>. Středoškolská odborná činnost. Gymnázium Jiřího Wolkerova

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 199 s. ISBN 80-7178-885-6.

PROCHÁZKOVÁ, Kateřina. *Problematika vzniku a uznávání států v kontextu současného mezinárodního systému* [online]. Olomouc, 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://theses.cz/id/ecjah6/BP_KPES_Katerina_PROCHAZKOVA.pdf. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

REFWORLD. World Directory of Minorities and Indigenous Peoples - Turkey : Overview. *United Nations High Commissioner for Refugees* [online]. UNHCR, 2011 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/4954ce3fc.html>

RUDAW. Jailed MPs: In Turkey, There is a Separate Law for Kurds. *Rudaw* [online]. 2013. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: <http://rudaw.net/english/middleeast/turkey/19122013>

SATANA, Nil S. The Kurdish Issue in June 2011 Elections: Continuity or Change in Turkey's Democratization?. *Turkish Studies* [online]. 2012, vol. 13, issue 2, s. 169-189 [cit.

2014-12-17]. DOI: 10.1080/14683849.2012.686575. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683849.2012.686575>

ŠČUŘEK, Radomír. *Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin* [online]. Ostrava, 2007 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/040/.content/sys-cs/resource/PDF/bezpecnostni-hrozby.pdf>. Studijní materiál. VŠB – TU Ostrava

TURAN, Ilter. Islamism, Democracy and Liberalism in Turkey: The Case of the AKP. By William Hale and Ergun Özbudun. *Journal of Islamic Studies* [online]. 2012, vol. 23, issue 1, s. 100-102 [cit. 2014-12-17].

TURKISH NATIONAL POLICE. Terrorist Organizations in Turkey. *Turkish national police* [online]. 2014 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: http://www.egm.gov.tr/en/pages/terrorist_organizations.aspx

TURKSTAT. *Turkish Statistical Institute*. [online]. 2014. [cit. 2014-12-17]. Dostupné z: http://www.turkstat.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1061

WHITE, Jonathan Randall. *Terrorism and homeland security*. 7th ed. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning, c2012, xxvii, 655 s. ISBN 978-0-495-91336-8.

YILDIZ, Ezgi. Turkey & the PKK. In: *Academia.edu* [online]. © 2014 [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: http://www.academia.edu/6989215/Turkey_and_the_PKK_Conflict_Analysis

YILMAZ, Gözde. Exploring the Implementation of Minority Protection Rules in the 'Worlds of Compliance': The Case of Turkey. *Perspectives on European Politics and Society* [online]. 2012, vol. 13, issue 4, s. 408-424 [cit. 2014-12-17]. DOI: 10.1080/15705854.2012.731932. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15705854.2012.731932>

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AKP	Strana spravedlnosti a rozvoje
BDP	Strana pro mír a demokracii
CHP	Republikánská lidová strana
EU	Evropská Unie
GTD	Globální databáze terorismu
KADEK	Odnož strany PKK
Kongra-gel	Odnož strany PKK
MHP	Strana národní akce
NATO	Severoatlantická aliance
OSN	Organizace spojených národů
PKK	Strana kurdských pracujících
TAK	Svobodní dravci Kurdistanu

9 SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ

Graf 1: Zastoupení obyvatel v Turecku	24
Graf 2: Porovnání výsledků parlamentních voleb v Turecku v letech 2002 - 2011	31
Graf 3: Podíl počtu kurdských teroristických útoků k celkovému počtu teroristických útoků v letech 1984 - 2013.....	34
Graf 4 Poměr počtu kurdských teroristických útoků v jednotlivých letech konfliktu k počtu veškerých teroristických útoků v Turecku.....	35
Graf 5: Počet úmrtí při teroristických útocích PKK v letech 1984 - 2009	38
Graf 6: Hlavní cíle PKK během let 1984 - 2013	40
Graf 7: Počet úmrtí v letech 1994 - 2009.....	41
Graf 8: Celkový počet útoků během let 1994 - 2009.....	42
Tabulka 1: Počet úmrtí během konfliktu PKK proti Turecké vládě během let 1984 – 2009	38
Tabulka 2: Porovnání počtu útoků a počtu obětí v Jihovýchodní a Východní Anatolii a v ostatních oblastech Turecka.....	39
Tabulka 3: Matematické vyjádření položek SWOT analýzy.....	45
Obrázek 1 Stupeň bezpečnosti.....	14
Obrázek 2: Změny počtu míst v parlamentu dle výsledků parlamentních voleb v letech 2002 - 2011	32